

# SPRAWOZDANIE

Dyrektora



wyższego Gimnazyum

w Brzeżanach,

ZA ROK SZKOLNY

1890.

---

*Nakładem funduszu naukowego.*

---



Brzeżany.

Z DRUKARNI ADOLFA CICHOCKIEGO.

1890.



Ry. inw.  
Spr. 11

1. *O sumowaniu ntych potęg z p początkowych liczb całkowitych. Napisał Sanat Bazyli.*
2. *Sprawy szkolne. Skreślił Dyrektor.*
3. *Przepisy karności dla uczniów c. kr. Gimnazjum w Brzeżanach.*

## O sumowaniu ntych potęg

### z początkowych liczb całkowitych.

Sumowaniem ntych potęg z p początkowych liczb całkowitych zajmowali się rozmaici autorowie. Z uzyskanych różnych wzorów najzwyklejsze są:

a) w dziele Adolfa Sägały str. 596. tom 2.

$$S_p = \frac{1}{p+1} A_{p+1}^{n+1} + \frac{B_p}{p} A_p^{n+1} + \frac{C_p}{p-1} A_{p-1}^{n+1} + \dots \\ + \frac{L_p}{3} A_3^{n+1} + \frac{1}{2} A_2^{n+1} + \dots$$

b) w dziele Dr. Józefa Salamona str. 540.

$$\sum_n = \frac{p^{n+1} a^{n+1}}{(n+1) d} + p^n \frac{1}{2} \binom{n}{2} d \left\{ \sum_{n-1} p^{n-1} \right\} - \\ - \frac{1}{3} \binom{n}{2} d^2 \left\{ \sum_{n-2} p^{n-2} \right\} - \frac{1}{4} \binom{n}{3} d^3 \left\{ \sum_{n-3} p^{n-3} \right\} - \dots$$

c) w dziele Niewęgłoskiego str. 868. tom 1.

$$S_u = \frac{(p+d)^{n+1} a^{n+1}}{(n+1) d} - \frac{n}{2} d S_{n-1} - \frac{n(n-1)}{2 \cdot 3} d^2 S_{n-2} - \dots$$

d) w dziele Fittingshausena „die combinatorische Analysis:

$$\sum_{1 \leq x}^w v^n = \sum \frac{n! (x+1, -1)^{w+1}}{(w+1)^\alpha! \beta! \gamma! \dots (1!)^\alpha (2!)^\beta (3!)^\gamma \dots} \\ \alpha + 2\beta + 3\gamma + \dots = n \\ \alpha + \beta + \gamma + \dots = w$$

Podjąłem się i ja niniejszej pracy raz dla tego, aby przedstawić sumę  $p$  pierwszych ntych potęg liczb całkowitych jeszcze w innej formie, a powtóre dla tego, aby unaoecznie charakterystyczne własności współczynników, które przy pojedynczych członach na jaw występują. W tym celu piszę:

$$\begin{aligned}
 p^1 &= p = \binom{p}{1}; \quad p^2 = p \cdot p = p + p(p-1) = \binom{p}{1} + 2 \frac{p(p-1)}{2} = \\
 & \binom{p}{1} + 2 \binom{p}{2} = \left\{ \binom{p}{1} + \binom{p}{2} \right\} + \binom{p}{2} = \\
 & \binom{p+1}{2} + \binom{p}{2} \text{ t.j. } p^2 = \binom{p}{2} + \binom{p+1}{2} \\
 p^3 &= p^2 \cdot p = \left[ \binom{p}{2} + \binom{p+1}{2} \right] p = \\
 & \binom{p}{2} \left\{ (p-2) + 2 \right\} + \binom{p+1}{2} \left\{ (p-1) + 1 \right\} = \\
 & 3 \binom{p}{2} \frac{p-2}{3} + 2 \binom{p}{2} + 3 \binom{p+1}{2} \frac{p-1}{3} + \binom{p+1}{2} = \\
 & 3 \binom{p}{3} + 2 \binom{p}{2} + 3 \binom{p+1}{3} + \binom{p+1}{2} = \\
 & \binom{p}{3} + 2 \binom{p}{3} + 2 \binom{p}{2} + 2 \binom{p+1}{3} + \binom{p+1}{3} + \binom{p+1}{2} = \\
 & \binom{p}{3} + 2 \left\{ \binom{p}{3} + \binom{p}{2} \right\} + 2 \binom{p+1}{3} + \left\{ \binom{p+1}{3} + \binom{p+1}{2} \right\} = \\
 & \binom{p}{3} + 2 \binom{p+1}{3} + 2 \binom{p+1}{3} + \binom{p+2}{3} \text{ t.j.:} \\
 p^3 &= \binom{p}{3} + 4 \binom{p+1}{3} + \binom{p+2}{3} \\
 p^4 &= p^3 \cdot p = \left\{ \binom{p}{3} + 4 \binom{p+1}{3} + \binom{p+2}{3} \right\} p = \\
 & \binom{p}{3} \left\{ (p-3) + 3 \right\} + 4 \binom{p+1}{3} \left\{ (p-2) + 2 \right\} + \binom{p+2}{3} \left\{ (p-1) + 1 \right\} \\
 & = 4 \binom{p}{3} \frac{p-3}{4} + 3 \binom{p}{3} + 4 \cdot 4 \binom{p+1}{3} \frac{p-2}{4} + 8 \binom{p+1}{3} \\
 & \quad + 4 \binom{p+2}{3} \frac{p-1}{4} + \binom{p+2}{3} =
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
& 4\binom{p}{4} + 3\binom{p}{3} + 4 \cdot 4\binom{p+1}{4} + 8\binom{p+1}{3} \\
& \quad + 4\binom{p+2}{4} + \binom{p+2}{3} = \\
& \binom{p}{4} + 3\binom{p}{4} + 3\binom{p}{3} + 8\binom{p+1}{4} + 8\binom{p+1}{4} \\
& \quad + 8\binom{p+1}{3} + 4\binom{p+2}{4} + \binom{p+2}{3} = \\
& \binom{p}{4} + 3\left[\binom{p}{4} + \binom{p}{3}\right] + 8\binom{p+1}{4} + 8\left[\binom{p+1}{4} + \right. \\
& \left. + \binom{p+1}{3}\right] + 3\binom{p+2}{4} + \left[\binom{p+2}{4} + \binom{p+2}{3}\right] = \\
& \binom{p}{4} + 3\binom{p+1}{4} + 8\binom{p+1}{4} + 8\binom{p+2}{4} + \\
& \quad + 3\binom{p+2}{4} + \binom{p+3}{4} \text{ t. j.}
\end{aligned}$$

$$p^4 = \binom{p}{4} + 11\binom{p+1}{4} + 11\binom{p+2}{4} + \binom{p+3}{4}$$

Postępując wskazaną drogą dalej otrzymujemy:

$$p^5 = \binom{p}{5} + 26\binom{p+1}{5} + 66\binom{p+2}{5} + 26\binom{p+3}{5} + \binom{p+4}{5}$$

Z tego okazuje się, że:

$$\begin{aligned}
p^n = & a_1 \binom{p}{n} + a_2 \binom{p+1}{n} + a_3 \binom{p+2}{n} + \dots \\
& + a_{n-1} \binom{p+n-2}{n} + a_n \binom{p+n-1}{n}
\end{aligned}$$

$$\text{czyli } p^n = \sum_{v=1}^{v=n} a_v \binom{p+v-1}{n}. \quad 1)$$

Celem wykazania prawa, któremu podlegają współczynniki  $a$  przedstawimy uzyskane wzory na  $p^4$  i  $p^5$  w następującej formie:

$$\begin{aligned}
p^4 = & (4.0 + 1.1) \binom{p}{4} + (3.1 + 2.4) \binom{p+1}{4} \\
& + (2.4 + 1.3) \binom{p+2}{4} + (1.1 + 4.0) \binom{p+3}{4}.
\end{aligned}$$



$$\text{czyli: } a_{m,r} = \sum_{v=0}^{v=r-m} (r-m-v+1) m^v a_{m-1,r-v-1} \quad (3)$$

w którym  $a_{m,m}$  zastąpiłem wyobraźnikiem  $a_{m-1,m-1}$ .

Równanie 3) wyraża prawo, według którego należy obliczać współczynniki rtej potęgi ze współczynników (r-1)szej potęgi.

Dla  $r=m$  okazuje się z ostatniej relacji, że:

$$a_{m,m} = a_{m-1,m-1} = a_{m-2,m-2} = \dots = a_{1,1} = a_{0,0} = 1$$

t. j. pierwszy i ostatni współczynnik są jednakowe, mianowicie są jednostką.

B) dla tych samych wartości na  $n$  i równoczesnych wartości:  $m, m-1, m-2, \dots, 2, 1$  za  $m$ , otrzymujemy:

$$a_{m,r} = (r-m+1)a_{m-1,r-1} + m a_{m,r-1} (r-m+1)^0$$

$$a_{m-1,r-1} = (r-m+1)a_{m-2,r-2} + (m-1)a_{m-1,r-2} (r-m+1)^1$$

$$a_{m-2,r-2} = (r-m+1)a_{m-3,r-3} + (m-2)a_{m-2,r-3} (r-m+1)^2$$

$$\begin{array}{cccccccccccccccc} \cdot & \cdot & \cdot & \cdot & \cdot & \cdot & \cdot & \cdot & \cdot & \cdot & \cdot & \cdot & \cdot & \cdot & \cdot & \cdot & \cdot & \cdot \\ \cdot & \cdot & \cdot & \cdot & \cdot & \cdot & \cdot & \cdot & \cdot & \cdot & \cdot & \cdot & \cdot & \cdot & \cdot & \cdot & \cdot & \cdot \end{array}$$

$$a_{1,r-m-1} = (r-m+1)a_{0,r-m} + a_{1,r-m} (r-m+1)^{m-1}$$

relacje, których suma po wykonaniu mnożenia liczbami obok umieszczonymi darzy nas równaniem:

$$a_{m,r} = m a_{m,r-1} + (m-1)(r-m+1)a_{m-1,r-2} + (m-2)(r-m+1)^2$$

$$a_{m-2,r-3} + \dots + 1(r-m+1)a_{r,m}$$

$$\text{czyli: } a_{m,r} = \sum_{v=0}^{v=m-1} (m-v)(r-m+1)^v a_{m-v,r-v-1}$$

Dla  $m=1$  okazuje się z ostatniego równania, że:

$$a_{1,r} = a_{1,r-1} = a_{1,r-2} = \dots = a_{1,2} = a_{1,1} = a_{1,0} = 1$$

t. j. wszystkie pierwsze współczynniki są równe, mianowicie są jednostką.

Dla  $m=2$  otrzymujemy z równania 3)

$$a_{2,r} = \sum_{v=0}^{v=r-2} 2^v (r-v-1) a_{1,r-v-1} = \sum_{v=0}^{v=r-2} 2^v (r-v-1)$$

zaś z równania 4) dla  $m=r-1$  następujące:

$$a_{r-1,r} = \sum_{v=0}^{v=r-2} (r-v-1) 2^v a_{r-v-1,r-v-1} = \sum_{v=0}^{v=r-2} (r-v-1) 2^v$$

z czego okazuje się, że:

$$a_{2,r} = a_{r-1,r}$$

Za pomocą ostatniej relacji otrzymujemy ze zrównań 3) i 4):

$$a_{3,r} = a_{r-2,r}$$

potrzeba tylko położyć  $m=3$  względnie  $m=r-2$ .

Postępując wskazaną drogą dalej, dojdziemy ostatecznie do relacji:

$$a_{m,r} = a_{r-m+1,r}$$

która orzeka, że współczynniki jednakowo oddalone od początku i od końca są równe, czyli: przy numerycznym obliczaniu współczynników a wystarcza przeprowadzić rachunek do  $\frac{r}{2}$ go względnie do  $\frac{r+1}{2}$  współczynnika stosownie do tego, czy wykładnik  $r$  jest liczbą parzystą, czy nieparzystą.

C) Dla  $m=1, 2, 3, 4, \dots, (n-1), n$ :

$$\begin{aligned} a_{1,n} &= n a_{0,n-1} + 1. a_{1,n-1} \\ a_{2,n} &= (n-1)a_{1,n-1} + 2 a_{2,n-1} \\ a_{3,n} &= (n-2)a_{2,n-1} + 3 a_{3,n-1} \\ &\dots \dots \dots \dots \dots \dots \dots \dots \dots \\ a_{n-1,n} &= 2 a_{n-2,n-1} + (n-1)a_{n-1,n-1} \\ a_{n,n} &= 1. a_{n-1,n-1} = n a_{n,n-1} \end{aligned}$$

A że  $a_{n,n-1} = a_{0,n-1}$  dla  $n > 1$  jest zerem, przeto na sumę powyższych relacji otrzymujemy równanie:

$$\begin{aligned} a_{1,n} + a_{2,n} + a_{3,n} + \dots + a_{n,n} = \\ n\{a_{1,n-1} + a_{2,n-1} + a_{3,n-1} + \dots + a_{n-1,n-1}\} \\ \text{czyli } \sum_{v=1}^{v=n} a_{v,n} = \sum_{v=1}^{v=n-1} a_{v,n-1} \end{aligned}$$

Podstawiając w ostatniem równaniu za  $n$  wartości:  $n, n-1, n-2, \dots, 3, 2$  otrzymujemy relacje:

$$\begin{aligned} \sum_{v=1}^{v=n} a_{v,n} &= \sum_{v=1}^{v=n-1} a_{v,n-1} \\ \sum_{v=1}^{v=n-1} a_{v,n-1} &= (n-1) \sum_{v=1}^{v=n-2} a_{v,n-2} \end{aligned}$$



$$\begin{array}{l} \sum_{v=1}^{v=n-2} a_{v,n-2} = (n-2) \sum_{v=1}^{v=n-3} a_{v,n-3} \\ \cdot \quad \cdot \quad \cdot \quad \cdot \quad \cdot \quad \cdot \quad \cdot \\ \cdot \quad \cdot \quad \cdot \quad \cdot \quad \cdot \quad \cdot \quad \cdot \\ \sum_{v=1}^{v=2} a_{v,2} = 2 \sum_{v=1}^{v=1} a_{v,1} = 2 \cdot 1 \end{array}$$

które na iloczyn dają wyraz :

$$\sum_{v=1}^{v=n} a_{v,n} = n! \quad \text{czyli} \quad (6)$$

$a_{1,n} + a_{2,n} + a_{3,n} + \dots + a_{n-1,n} + a_{n,n} = n!$  t. j.  
suma wszystkich możliwych współczynników a potęgi ntej równa się silni z n.

Po tych uwagach odnoszących się do własności współczynników a możemy tą potęgę liczby p przedstawić w formie;

$$p^n = a_{1,n} \binom{p}{n} + a_{2,n} \binom{p+1}{n} + a_{3,n} \binom{p+2}{n} + \dots \\ + a_{n-1,n} \binom{p+n-2}{n} + a_{n,n} \binom{p+n-1}{n}$$

$$\text{czyli } p^n = \sum_{v=1}^{v=n} a_{v,n} \binom{p+v-1}{n}$$

z której dla  $p=s, s+1, s+2, \dots$   
 $s+m$  wyłaniają się następn.

$$s^n = a_{1,n} \binom{s}{n} + a_{2,n} \binom{s+1}{n} + a_{3,n} \binom{s+2}{n} + \dots \\ + a_{n,n} \binom{s+n-1}{n} = \sum_{v=1}^{v=n} a_{v,n} \binom{s+v-1}{n}$$

$$(s+1)^n = a_{1,n} \binom{s+1}{n} + a_{2,n} \binom{s+2}{n} + a_{3,n} \binom{s+3}{n} + \dots \\ + a_{n,n} \binom{s+n}{n} = \sum_{v=1}^{v=n} a_{v,n} \binom{s+v}{n}$$

$$(s+2)^n = a_{1,n} \binom{s+2}{n} + a_{2,n} \binom{s+3}{n} + a_{3,n} \binom{s+4}{n} + \dots$$



$$+ a_{2,n} \binom{m+2}{n+1} + a_{3,n} \binom{m+3}{n+1} + \dots + a_{n,n} \binom{m+2}{n+1}$$

czyli:  $\sum_{v=0}^{v=m} v^n = \sum_{v=0}^{v=n-1} a_{v+1,n} \binom{m+v+1}{n+1}$  8)

b) dla  $s=0$  zaś  $n=2, 3, 2$  i t. d.

$$1^2 + 2^2 + 3^2 + 4^2 + \dots + (m-1)^2 + m^2 = a_{1,2} \binom{m+1}{3} +$$

$$+ a_{2,2} \binom{m+2}{3}$$

czyli:  $\sum_{v=0}^{v=m} v^2 = \binom{m+1}{3} + \binom{m+2}{3}$  9)

$$\sum_{v=0}^{v=m} v^3 = a_{1,3} \binom{m+1}{4} + a_{2,3} \binom{m+2}{4} + a_{3,3} \binom{m+3}{4}$$

$$= \binom{m+1}{4} + 4 \binom{m+2}{4} + \binom{m+3}{4}$$
 10)

$$\sum_{v=0}^{v=m} v^4 = a_{1,4} \binom{m+1}{5} + a_{2,4} \binom{m+2}{5} + a_{3,4} \binom{m+3}{5} +$$

$$+ \binom{m+4}{5} a_{4,4} = \binom{m+1}{5} + 11 \binom{m+2}{5} +$$
 11)
$$+ 11 \binom{m+3}{5} + \binom{m+4}{5}$$

etc.

Równanie 1) a t $\acute{e}$ m samem i r $\acute{o$ wnanie 7) mo $\acute{z}$ na jeszcze przedstawi $\acute{c}$  w innej formie sposobem nast $\acute{e}$ puj $\acute{a}$ cym :

$$p! = \binom{p}{1}; p^2 = p \cdot p = [1 + (p-1)] p =$$

$$p + p(p-1) = \binom{p}{1} + 2 \binom{p}{2} = 1! \binom{p}{1} + 2! \binom{p}{2}$$

$$p^3 = p \cdot p^2 = \left\{ \binom{p}{1} + 2! \binom{p}{2} \right\} p =$$

$$\left\{ 1 + (p-1) \right\} \left\{ \binom{p}{1} + 2! \right\} 2 + (p-2) \left\{ \binom{p}{2} = \right.$$

$$\left. \binom{p}{1} + 2 \binom{p}{2} + 2! 2 \binom{p}{2} + 2! 3 \binom{p}{3} = \right.$$



$$p^n = b_{1,n} \binom{p}{1} 1! + b_{2,n} \binom{p}{2} 2! + b_{3,n} \binom{p}{3} 3! + \dots \\ + b_{n-1,n} \binom{p}{n-1} (n-1)! + b_{n,n} \binom{p}{n} n!$$

$$12) \quad \text{czyli } p^n = \sum_{v=1}^{v=n} b_{v,n} \binom{p}{v} v!$$

Przypatrując się bliżej budowie współczynników  $b$  zauważymy, że każdy z nich zbudowany jest wedle wzoru:

$$13) \quad b_{m,n} = b_{m-1,n-1} + m b_{m,n-1}$$

w którym, podobnie jak we wzorze 2) pierwsza wskazówka  $m$  wyraża miejsce współczynnika, druga zaś  $n$  odnośną potęgę.

Zmniejszając w powyższem równaniu 13) liczby  $m$  i  $n$  równocześnie o:  $0, 1, 2, 3, \dots (m-1)$  otrzymujemy:

$$b_{m,n} = b_{m-1,n-1} + m b_{m,n-1} \\ b_{m-1,n-1} = b_{m-2,n-2} + (m-1) b_{m-1,n-2} \\ b_{m-2,n-2} = b_{m-3,n-3} + (m-2) b_{m-2,n-3} \\ \dots \\ \dots \\ b_{1,n-m+1} = b_{0,n-m} + 1. \quad b_{1,n-m}$$

z czego okazuje się, że:

$$b_{m,n} = 1. \quad b_{1,n-m} + 2b_{2,n-m+1} + 3b_{3,n-m+2} + \dots + m b_{m,n-1}$$

$$14) \quad \text{czyli } b_{m,n} = \sum_{v=1}^{v=m} v b_{v,n-m+v-1}$$

jeśli tylko powyższe równania dodamy i uwzględnimy relację  $b_{0,n-m} = 0$ .

Zmniejszajmy w równaniu 13) wartość liczby  $n$  o:  $0, 1, 2, 3, \dots (n-m)$  a otrzymamy relacje:

$$\begin{array}{l|l} b_{m,n} = b_{m-1,n-1} + m b_{m,n-1} & m^0 \\ b_{m,n-1} = b_{m-1,n-2} + m b_{m,n-2} & m^1 \\ b_{m,n-2} = b_{m-1,n-3} + m b_{m,n-3} & m^2 \\ \dots & \dots \\ b_{m,m+1} = b_{m-1,m} + m b_{m,m} & m^{n-m-1} \\ b_{n,m} = b_{m-1,m-1} + [m b_{m,m-1} = 0] & m^n \end{array}$$

których suma po wykonaniu mnożenia liczbami obok umieszczonymi darzy nas równaniem:

$$b_{m,n} = m^0 b_{m-1,n-1} + m^1 b_{m-1,n-2} + m^2 b_{m-1,n-3} + \dots$$

$$+ m^{n-m} b_{m-1,m-1}$$

$$\text{czyli } b_{m,n} = \sum_{v=0}^{v=n-m} m^v b_{m-1,n-v-1}$$

Po tych uwagach o współczynnikach b, przyjdzie nam do równania 12) z którego dla  $p=s, s+1, s+2, \dots, (s+m)$  wypływają następujące:

$$s^n = b_{1,n} \binom{s}{1} 1! + b_{2,n} \binom{s}{2} 2! + b_{3,n} \binom{s}{3} 3! + \dots$$

$$+ b_{n,n} \binom{s}{n} n!$$

$$(s+1)^n = b_{1,n} \binom{s+1}{1} 1! + b_{2,n} \binom{s+1}{2} 2! + b_{3,n} \binom{s+1}{3} 3! + \dots$$

$$+ b_{n,n} \binom{s+1}{n} n!$$

$$(s+2)^n = b_{1,n} \binom{s+2}{1} 1! + b_{2,n} \binom{s+2}{2} 2! + b_{3,n} \binom{s+2}{3} 3! + \dots$$

$$+ b_{n,n} \binom{s+2}{n} n!$$

.....

$$(s+m)^n = b_{1,n} \binom{s+m}{1} 1! + b_{2,n} \binom{s+m}{2} 2! + b_{3,n} \binom{s+m}{3} 3! + \dots$$

$$+ b_{n,n} \binom{s+m}{n} n!$$

Suma tych równań przedstawia się w formie:

$$s^n + (s+1)^n + (s+2)^n + (s+3)^n + \dots$$

$$+ (s+m-1)^n + (s+m)^n =$$

$$b_{1,n} \left[ \binom{s+m+1}{2} - \binom{s}{2} \right] 1! + b_{2,n} \left[ \binom{s+m+1}{3} - \binom{s}{3} \right] 2!$$

$$+ b_{3,n} \left[ \binom{s+m+1}{4} - \binom{s}{4} \right] 3! + \dots$$

$$+ b_{n,n} \left[ \binom{s+m+1}{n+1} - \binom{s}{n+1} \right] n!$$

$$16) \quad \text{czyli } \sum_{v=0}^{v=m} (s+v)^n = \sum_{v=1}^{v=n} b_{v,n} \left[ \binom{s+m+1}{v+1} - \binom{s}{v+1} \right] v!$$

Dla  $n=s$  odpadają wszystkie dwumianowe współczynniki zaopatrzone znakiem ujemnym, mamy tedy:

$$17) \quad \sum_{v=0}^{v=m} (s+v)^n = \sum_{v=1}^{v=n} b_{v,n} \binom{s+m+1}{v+1} v!$$

Szczegółowe wartości tego równania są:

$$\alpha) \quad \text{Dla } s=0: \sum_{v=0}^{v=m} v^n = \sum_{v=1}^{v=n} b_{v,n} \binom{m+1}{v+1} v!$$

$$\beta) \quad \text{Dla } s=n=1: \sum_{v=0}^{v=m} v = b_{1,1} \binom{m+1}{2} 1! = \binom{m+1}{2}$$

czyli:  $1+2+3+\dots+m = \binom{m+1}{2}$

$$\gamma) \quad \text{Dla } s=0, n=2: \sum_{v=0}^{v=m} v^2 = \binom{m+1}{2} + \binom{m+1}{3} 2!$$

czyli:  $1^2+2^2+3^2+\dots+m^2 = \binom{m+1}{2} + \binom{m+1}{3} 2!$

$$\delta) \quad \text{Dla } s=0, n=3: \sum_{v=0}^{v=m} v^3 = \binom{m+1}{2} + 3 \binom{m+1}{3} 2! + \binom{m+1}{4} 3!$$

czyli  $1^3+2^3+3^3+\dots+m^3 = \binom{m+1}{2} + 3 \binom{m+1}{3} 2! + \binom{m+1}{4} 3!$

$$\epsilon) \quad \text{Dla } s=0, n=4: \sum_{v=0}^{v=m} v^4 = \binom{m+1}{2} + 7 \binom{m+1}{4} 2! + 6 \binom{m+1}{4} 3! + \binom{m+1}{5} 4!$$

czyli  $1^4+2^4+3^4+\dots+m^4 = \binom{m+1}{2} + 7 \binom{m+1}{3} 2! + 6 \binom{m+1}{4} 3! + \binom{m+1}{5} 4!$

etc.

Liczebne wartości współczynników  $b$  dla pierwszych 10 potęg przedstawia tabela B)

$n$	$b_{1,n}$	$b_{2,n}$	$b_{3,n}$	$b_{4,n}$	$b_{5,n}$	$b_{6,n}$	$b_{7,n}$	$b_{8,n}$	$b_{9,n}$	$b_{10,n}$
1	1									
2	1	1								
3	1	3	1							
4	1	7	6	1						
5	1	15	25	10	1					
6	1	31	90	65	15	1				
7	1	63	301	350	140	21	1			
8	1	127	966	1701	1050	266	28	1		
9	1	255	3025	7770	6951	3646	462	36	1	
10	1	511	9330	33105	42525	28227	6880	750	45	1

Napiszmy równanie 12) w odwrotnym porządku i zastąpmy  $b$  przez  $c$ , to otrzymamy równanie:

$$p^n = c_{1,n} \binom{p}{n} n! + c_{2,n} \binom{p}{n-1} (n-1)! + \dots \\ + c_{n-1,n} \binom{p}{2} 2! + c_{n,n} \binom{p}{1} 1! \quad 18)$$

którego liczebne wartości współczynników  $c$  dla pierwszych 10 wartości liczby  $n$  przedstawia tabela C.

$n$	$c_{1,n}$	$c_{2,n}$	$c_{3,n}$	$c_{4,n}$	$c_{5,n}$	$c_{6,n}$	$c_{7,n}$	$c_{8,n}$	$c_{9,n}$	$c_{10,n}$
1	1									
2	1	1								
3	1	3	1							
4	1	6	7	1						
5	1	10	25	15	1					
6	1	15	65	90	31	1				
7	1	21	140	350	301	63	1			
8	1	28	266	1050	1701	966	127	1		
9	1	36	462	3646	6951	7770	3025	255	1	
10	1	45	750	6880	28227	42525	33105	9330	511	1

Przypatrzwszy się bliżej współczynnikom  $c$ ,



zauważymy, że istnieje między nimi związek:

$$19) \quad c_{m,n} = (n-m+1)c_{m-1,n-1} + c_{m,n-1}$$

Podstawiając za  $n$  wartości  $n, n-1, n-2, \dots, m$  otrzymamy

$$\begin{aligned} c_{m,n} &= (n-m+1)c_{m-1,n-1} + c_{m,n-1} \\ c_{m,n-1} &= (n-m)c_{m-1,n-2} + c_{m,n-2} \\ c_{m,n-2} &= (n-m-1)c_{m-1,n-3} + c_{m,n-3} \\ &\vdots \\ &\vdots \\ c_{m,m+1} &= 2c_{m-1,m} + c_{m,m} \\ c_{m,m} &= 1 \cdot c_{m-1,m-1} \end{aligned}$$

równania, które na sumę dają wyraz:

$$\begin{aligned} c_{m,n} &= 1 \cdot c_{m-1,m-1} + 2c_{m-1,m} + \dots \\ &+ (n-m)c_{m-1,n-2} + (n-m+1)c_{m-1,n-1} \end{aligned}$$

$$20) \quad \text{czyli: } c_{m,n} = \sum_{v=0}^{n-m} (v+1)c_{m-1,m+v-1}$$

Za pomocą wzoru:

$$\begin{aligned} \sum_{o,m}^v (r+s+v) \binom{r+v}{r} &= (r+s) \binom{r+m+1}{r+1} + \\ &+ (r+1) \binom{r+m+1}{r+2} \end{aligned}$$

ogłoszonego w sprawozdaniu c. k. wyższego gimnazjum realnego imienia Franciszka Józefa w Drohobyczu za rok szkolny 1888. str. 22. rów. 79. otrzymujemy z równania 20) następujące:

$$c_{1,n} = 1 \cdot c_{0,0} = 1$$

$$\begin{aligned} c_{2,n} &= 1 \cdot c_{1,1} + 2 \cdot c_{1,2} + 3 \cdot c_{1,3} + \dots + (n-2) c_{1,n-2} + (n-1) c_{1,n-1} \\ &= 1 + 2 + 3 + 4 + \dots + (n-2) + (n-1) = \binom{n}{2} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} c_{3,n} &= 1 \cdot c_{2,2} + 2 \cdot c_{2,3} + 3 \cdot c_{2,4} + \dots \\ &+ (n-3) c_{2,n-2} + (n-2) c_{2,n-1} = \\ &= 1 \cdot \binom{2}{2} + 2 \binom{3}{2} + 3 \binom{4}{2} + \dots \\ &+ (n-3) \binom{n-2}{2} + (n-2) \binom{n-1}{2} = \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
& \binom{n}{3} + 3\binom{n}{4} \text{ albo } \binom{n+1}{4} + 2\binom{n}{4}, \\
c_{4,n} = & 1.c_{3,3} + 2.c_{3,4} + 3.c_{3,5} + \dots \\
& + (n-4)c_{3,n-2} + (n-3)c_{3,n-1} = \\
& 1. \binom{3}{3} + 2\binom{4}{3} + 3\binom{5}{3} + \dots \\
& + (n-4)\binom{n-2}{3} + (n-3)\binom{n-1}{3} \\
& + 3\left\{ 2\binom{4}{4} + 3\binom{5}{4} + 4\binom{6}{4} + \dots \right. \\
& \left. + (n-4)\binom{n-2}{4} + (n-3)\binom{n-1}{4} \right\} = \\
& \binom{n}{4} + 4\binom{n}{5} + 3\left\{ 2\binom{n}{5} + 5\binom{n}{6} \right\} = \\
& \binom{n}{4} + 10\binom{n}{5} + 15\binom{n}{6} \text{ albo} \\
& \binom{n+1}{5} + 5\binom{n+1}{6} + 2\left\{ 2\binom{n}{5} + 5\binom{n}{6} \right\} = \\
& \binom{n+2}{6} + 8\binom{n+1}{6} + 6\binom{n}{6}
\end{aligned}$$

W ten sposób otrzymamy:

$$\begin{aligned}
c_{5,n} = & \binom{n}{5} + 5\binom{n}{6} + 10\left\{ 2\binom{n}{6} + 6\binom{n}{7} \right\} + \\
& + 15\left\{ 3\binom{n}{7} + 7\binom{n}{8} \right\} = \\
& \binom{n}{5} + 25\binom{n}{6} + 105\binom{n}{7} + 105\binom{n}{8} = \\
& \binom{n+2}{7} + 7\binom{n+2}{8} + 8\left\{ 2\binom{n+1}{7} + 7\binom{n+1}{8} \right\} + \\
& + 6\left\{ 3\binom{n}{7} + 7\binom{n}{8} \right\} = \\
& \binom{n+3}{8} + 22\binom{n+2}{8} + 58\binom{n+1}{8} + 24\binom{n}{8}.
\end{aligned}$$

etc.



## Grono profesorskie

przy końcu roku szkolnego 1890.

---

1. **Kurowski Mateusz**, Dyrektor, Zastępca prezesa Rady szk. okręg., członek Towarz. nauczycieli szkół wyższych i Bursy w Brzeżanach; uczył matematyki w V. klasie 4 godziny tygodniowo.

### Profesorowie:

2. ks. **Soniewicki Michał**. (w VIII. randze), zawiadowca biblioteki dla biednych uczniów, uczył religii obrz. gr. kat. I. – VIII. i języka ruskiego w kl. III., 19 godz. tyg.
3. **Dutkiewicz Piotr**, członek Rady miasta, zawiadowca gabinetu historii naturalnej, uczył hist. nat. w I. ab, II., III., V., VI.; matemat. w Ia., I. b., IV. 21 godz. tyg.
4. **Spitzer Roman**, (w VIII. randze), uczył hist. w II., IV., V., VI, języka polskiego w VII. klasie, 18 godz. tyg.
5. **Flach Ignacy**, gosp. V. kl., uczył języka niemieckiego w V., VI, VII. i VIII. klasie, 16 godzin tygodniowo.
6. **Steiner Alojzy**, uczył łaciny w II., jęz. pols. w V., VI. i VIII. klasie, 17 godzin tygodniowo.
7. **Dr. Garlicki Tomasz**, zawiadowca biblioteki nauczycielskiej, uczył łaciny i greki w V., języka polskiego w IV., propedeutyki fil. w VII. i VIII. klasie, 18 godz. tyg.
8. **Nasalski Julian**, gosp. VII. kl., uczył łaciny i greki w VII., jęz. rus. w I., II. i VII. kl., 18 godz. tyg.

9. **Niebieszczanski Andrzej**, gosp. VIII. kl., członek Rady miasta, uczył łaciny w I. b i w VIII. kl., 17 g. tyg.
10. **Gliński Tomasz**, gosp. I. b. kl., uczył geogr. w I. ab., hist. w III., VII. i VIII. kl., jęz. polsk. w I. b. klasie 18 godzin tygodniowo.
11. **Paszczyński Adam**, gosp. VI. kl., uczył łaciny i greki w IV., kl., jęz. pols. w I. b., jęz. niem w IV. klasie, 18 godzin tygodniowo.

#### Nauczyciele:

12. **Baczyński Mikołaj**, gosp. IV. kl., uczył łaciny i greki w IV., jęz. rus. w V, VI. i VIII. kl., 19 godź. tyg.
13. **Sanat Bazyli**, uczył mat. w III., VII. i VIII., fizyki w IV., VII. i VIII. jęz. rus. w IV. kl., 20 godź. tyg.

#### Zastępcy Nauczycieli:

14. **Wasilkowski Władysław**, (exam.), gosp. II. kl., uczył języka niemiec. w Ib. i w II., matem. w II. i VI. klasie, 17 godzin tygodniowo.
15. **Furmankiewicz Alexander**, gosp. III. kl., uczył jęz. łac., grec, pols. i niem. w III. kl., 18 godź. tyg.
16. **Guzdek Jan**, gosp. Ia. kl., uczył w niej jęz. łac. i niem., jęz. pols. w II. klasie, 17 godzin tygodniowo.

#### Przedmiotów nadobowiązkowych uczyli:

Historii krajowej w IV. i VI. kl. prof. Spitzer, 2 godziny tygodniowo, w III. i VII. kl. prof. Gliński, 2 godziny tygodniowo.

Religii mojż. w klasach I—VIII. pomocniczy naucz., Hersch Salater, 8 godzin tygodniowo.

Kaligrafii w I. a. i b. klasie prof. Flach, 2 godziny tygodniowo.

Gimnastyki zast. naucz. Wasilkowski, 6 godź. tygodn.

Śpiewu muzyk Burgiet Marcin, 4 godziny tygodniowo.

Wolski Kajetan, artysta malarz, uczył rysunków 5 godzin tygodniowo.

## Zmiany w gronie profesorskiem.

1. Ks. prof. **Józefowicz Feliks**, otrzymał rozp. wys. c. kr. Min. W. i O. z dnia 17. sierpnia 1889. l. 14933., posadę katechety przy II. c. kr. Gimnazyum we Lwowie; równocześnie przybył na tę posadę
2. Ks. prof. **Hocheker Antoni** ze Stryja.
3. Prof. **Paszezyński Adam**, otrzymał rozp. wys. Rady szk. z dnia 5. grud. 1889. l. 1115. stabilizacją i tytuł c. kr. profesora.
4. Prof. **Spitzerowi Romanowi** przyznało rozp. wys. c. kr. Min. W. i O. z dnia 22. kwietnia b. r. l. 6800. VIII. rangę.



## Plan lekcyjny

na rok szkolny 1890.

### I. K l a s a

**Religia:** I. Kurs: O wierze, nadziei i miłości.

II. Kurs: O św. Sakramentach i o chrześcijańskiej sprawiedliwości, podług rz. kat. katechizmu dr. A. Szustera, przeł. A. Zieliński, wyd. 3. Uczniowie gr. kat. obrządku uczyli się podług katechizmu A. Torońskiego; 2 godziny tygodniowo.

**Łacina:** Nauka o formach regularnych imienia i słowa, najważniejsze przyimki i spójniki: constr. acc. c. inf; wszystko to ćwiczone na tłumaczeniu przykł. z łac. na polski język i odwrotnie; memorowanie słówek i paradigmatów. Od listopada co 8 dni półgodzinna kompozycja, w 2 półroczu czasem zadanie domowe. Książki: a) Gramatyka Samolewicza, wyd. 4; b) Zadania do tłumaczenia ułożone przez Samolewicza cz. I. wyd. 4. — 8 godzin tygodniowo.

**Język polski:** Gramat. 1 godz. Nauka o zdaniu pojedynczym, najważniejsze zasady głosowni w połączeniu

z ortografią, formy imienia do liczebników; czytanie 1½ godziny, wedle przepisanych wypisów T. I. wyd. 4.; ćwiczenia w opowiadaniu i deklamacyi; ort. ćwicz. ½ godziny. Zadanie co 14 dni, dom. lub szk. Książki: gramatyka dr. A. Małeckiego. — 3 godz. tygodniowo.

**Język ruski:** a) Gramatyka dr. Ogonowskiego, b) Czytanka Romańczka tom I wyd. 3, zresztą jak język polski. 3 godziny tygodniowo.

**Język niemiecki:** Czasowniki mocne i słabe w praes. i impf., deklinacye, głównie dekl. mocna rzeczowników, tudzież rodzaj rzeczowników, przymiotniki Szyk słów w zdaniach głównych i podrzędnych; 7 odmian czasowników mocnych; odm. czasów zwanych przeszło terażniejszymi, tudzież czasowniki bringen, denken, dünken, thun, i t. d. Co 15 dni zad. dom. lub ext. W 2. półr. co dwa tygodnie ćwiczenia ortogr. Książki: Gramatyka Molina wyd. 2. i wypisy Mohna wyd. 2. Ostatni w tygodniu należycie w szkole opracowany polski ustęp przekładali uczniowie w niedzielę piśmiennie na język niemiecki. — 6 go'zin tygodniowo.

**Geografia:** Ogólne pojęcia i wiadomości wstępne z kosmografii i geografii matematycznej; geogr. topiczna i fizyczna wszystkich części ziemi; najważniejsze wiadomości z geografii politycznej, przegląd polityczny Europy. 3 godz. tyg. Książka: Benoni-Tatomir, wyd. 4. Atlas Kozen-Gustawicz.

**Matematyka:** Arytmetyka i Geometrya na przemianę. Cztery działania w oznaczonych i nieoznaczonych liczbach, oraz dziesiętne ułamki i pospolite. Geometrya: linie, kąty, konstrukeya trójkątów z uzmysłowieniem tychże własności. Jedno zadanie szkolne na miesiąc. — 3 godziny tygod. — Książki: a) Arytmetyka Zajączkowskiego wyd. 2. b) Geom. Jamrógiewicza.

**Historya naturalna:** Zoologia: Zwierzęta ssące, owady, raki, pająki, robaki, mięczaki i gwiazdy morskie — wedle książki Nowickiego, wyd. 5. Zwierzyniec obrazkowy Nowickiego; 2 godziny tygodniowo.

## II. K l a s a.

**Religia:** Dla uczniów obrz. łac. historia biblijna star. przymierza podług książki ks. T. Dąbrowskiego, dla uczniów obrz. gr. kat. podług Tyca cz. I. B. J. — 2 godz. tyg.

**Łacina:** powtórzenie i uzupełnienie nauki o formach regularnych i nie regularnych tak imienia, jak i słowa. Ze

składni tyle, ile do lektury w kl. jest niezbędne; ćwiczenie w constr. acc. c. inf., abl. abs., nieco z nauki używania przypadków, tłumaczenie tudzież memorowanie paradygmatów i słówek. W 2. płr. właściwa preparacya. Zadania: co 10 dni kompozycya półgodzinna, raz w miesiącu zadanie domowe. Książki: Gramatyka jak w I. klasie, ćwiczenia Samolewicza cz. 2., wyd. 3. 8 godź. tygodn.

**Język polski:** Gramatyka 1 godź. Nauka o zdaniu złożonym w połączeniu z nauką o interpunkcyi; nauka o głosowni i formach z I. klasy powtarza i uzupełnia się. Nieco z konjugacyi. Czytanie 1½ godź.; ortografia ½ godź. Książki: Gramatyka jak w kl. I. Wypisy T. II. wyd. 5. Zadania jak w I. kl. — 3 godź. tygodn.

**Język ruski:** Jak język polski. Czytanka Romańczuka t. II. wyd. 2.; Gram. Osadcy, po raz ostatni w tym r. szk.

**Język niemiecki:** Powtórzenie przedmiotu wziętego z I. kl. z większą dokładnością i szczegółami; czasy złożone i tryby, forma bierna, używanie „haben und sein“ do tworzenia czasów przeszłych, używanie słówka „zu“ w wyrazie bezokolicznym. czasowniki zwrotne i zaimkowe, liczebniki i zaimki. — Zadania i tłumaczenie jednego polskiego ustępu, jak w I. kl. Książki: Jak w I. kl. — 5 godź tygodniowo.

**Historya i Geografia:** Starożytna historia aż do r. 476. po Chr. w połączeniu z geografią starożytną — 2 godź. tyg. Geografia: I. płr. ciąg dalszy geografii matemat., Azya i Afryka, oro- i hydrografia Europy. II. płr. — Szczegółowa geografia połud.-zachodn. Europy — 2 godź. tyg. Książki: Welter-Sawczyński wyd. 5. Baranowski-Dziedzicki wyd. 3. Atlas Schuberta.

**Matematyka:** I. płr. Powtórzenie ułamków, skrócone mnożenie i dzielenie, stosunki, proporcye i zastosowanie tychże. II. płr. Miary, wagi, monety, rachunek procentowy; z geometryi przystawanie trójkątów; czworo- i wieloboki; oznaczenie powierzchni, zmiana i podział figur geom., koło. Zadania jak w I. kl. Książki: Arytmetyka Zajączkowskiego. — Geometrya jak w I. kl. — 3 godziny tygodniowo.

**Historya naturalna:** Zoologia: ptaki, płazy i ryby. Botanika: Książki: a) Zoologia jak w I. kl. b) Botanika Hückla, wyd. 3. Tablice ścienne Schreibera; — 2 godziny tygodniowo.

## III. Klasa.

- Religia:** Historia bibl. nowego przymierza według ks. T. Dąbrowskiego dla ucz. obrz. łąc. — według Tyca B. J., cz. II. dla uczniów obrz. gr. kat. — 2 godz. tygodn.
- Łacina:** Gramat. 3 godz. w trzech po sobie następujących dniach. Składnia zgody i rządu; nauka o przypadkach, konstrukcja partic. gerundium, supinum. — Czytanie 3 godz. Cornelius Nepos: Miltiades, Themistocles, Aristides, Lysander, Hannibal, Pelopidas, Phokion, Cato, około 70 rozdz. Preparacya. Trzy półgodzinne kompozycje, w 4. tygodniu zadanie. Książki: Gramat. jak w klasie II. Wypisy łacińskie Próchnickiego. Nepos wyd. Próchnickiego. — 6 godz. tygodniowo.
- Greka:** Nauka o formach regularnych do verba na  $\mu\iota$ , o akcentach, zasady głosowni wéwiczone, jak przy języku łacińskim; memorowanie słówek i paradygmatów. Od połowy listopada co 14 dni zadanie domowe i kompozycya na przemianę. Książki: a) Gramatyka Curtius-Samolewicz wyd. 3.; b) Przykłady Schenkla-Samolewicza, wyd. 4. — 5 godz. tygodniowo.
- Język polski:** Gram. 1 godz. Dokładna nauka o formach słowa, cała składnia z wykluczeniem składni szyku. — Czytanie 2 godz. Zadanie co 14 dni domowe i szkolne na przemianę. Książki: a) Gram. jak wyżej. b) Wypisy t. III. wyd. 4. — 3 godz. tygodniowo.
- Język ruski:** Gramat. jak w II. kl. Czytanka Partyckiego — 3 godz. tygodniowo.
- Język niemiecki:** 2 godz. powtórzenie i uzupełnienie przedmiotu branego w kl. II.; słowa złożone rozdzielne i nierozdzielne, przysłówki, przyimki i spójniki. — 2 godz. czytanie. Tłumaczenie piśmienne ostatniego ustępu jak w I. kl. Zadania: co 14 dni extemporale, lub domowe. Książki: Gramat. jak w II. kl., wypisy Hamerskiego wyd. 3, — 4 godz. tygodniowo.
- Historia i Geografia:** na przemianę: a) Historia średnio-wieczna biograficznie opowiadana w związku z historią krajów Monarchii austro-węgierskiej; rekapitulacya dat; b) Geografia matematyczna ze względu na rzeczywiste i pozorne ruchy; geografia specjalna reszty części Europy t. j. północnej i wschodniej — z wyjątkiem Monarchii austr. Geografia Ameryki i Australii. Książki: Historia Welter-Sawczyński t. II. wyd. 3. Atlas: jak w I. kl. Geografia jak w II. kl. — 3 godz. tygodniowo.



**Matematyka:** Godziny rozdzielone jak w I. kl. a) Arytmetyka: Cztery działania w literach, w całych liczbach i ułamkach, nawiasy, potęgowanie, pierwiastki kwadratowe i sześciennie; b) Geometria: podobieństwo figur prostolinijnych; nauka o kole. Opisanie i konstrukcja paraboli, elipsy i hiperboli. Książki: a) Arytmetyka Zajączkowskiego cz. 2, b) Geometria jak w I. kl. — 3 godz. tygodniowo.

**Historia naturalna:** W I. płr. Mineralogia podług Łomnickiego, w II. płr. fizyka podług Rodeckiego. Ogólne własności ciał, nauka o ciepłe i najważniejsze zasady chemii. 2 godz. tygodniowo.

#### IV. K l a s a.

**Religia:** Liturgika podług Jachimowskiego dla uczniów obrz. rz. kat., według A. Torońskiego dla uczniów obrz. gr. kat. — 2 godz. tygodniowo.

**Łacina:** Gram. w dwóch po sobie następujących godzinach. Nauka o czasach i trybach, part. i sup.; o właściwościach w używaniu imion. Przykłady Jerzykowskiego oddz. 2. Przeczytano Caesar de bell. gall. lib. I, V, i VI. Od maja przez dwie godziny czytanie Cezara, przez dwie Owidego. Preparacya. Zadanie dom. w każdym 4. tygodniu, co dwa tygodnie całogodz. kompoz. Gramatyka Samolewicza. — Ovidius wyd. Sedlmajera. Cezar Prammera. — 6 godz. tygodniowo.

**Greka:** Przy powt. form. i reguł z kl. III. najważniejsze z fleksyi nieregularnej; verba na  $\mu$ ; ze składni najważniejsze zasady przy sposobności ćwiczeń z przykładów Schenkla-Sam. Memorowanie słówek i paradygmatów. Preparacya. Tłumaczenie z polskiego pisali uczniowie w tekach. Zadania co 14 dni na przemianę szkolne i dom. Książki jak w III. kl. — 4 godz. tygodn.

**Język polski:** Gram. podług Małeckiego 1 godz. Składnia szyku gruntownie przeciwczona i powtórzenie w ogóle gramatyki; w II. półroczu wierszowanie, styl w listach i stosunkach życia praktycznego; czytanie 2 godz. z Wyp. t. IV. wyd. 2. Zadania jak w kl. III.

**Język ruski:** Jak język polski. Książki: Wypisy Partyckiego t. IV., gram. jak w kl. III.

**Język niemiecki:** Gramat. 2 godz. — Powtórzenie przedmiotu branego w III. kl. Składnia zgody i rzędu. Czytanie 2 godz. Zadania jak w III. kl. Książki: Gram. jak w III. kl. Wypisy Hamerskiego, wyd. 3. — 4 godz. tygod.

**Historia i Geografia:** W I. pól. nowsza historia do roku 1789.; w II. pól. Rys geograficzno-historyczny i statystyczny Monarchii austriacko-węgierskiej. Książka a) Welter-Sawczyński t. 3. wyd. 4. — b) Topografia Szaraniewicza, wyd. 3. — 4 godz. tygodniowo.

**Matematyka:** Rozdzielenie jak w kl. I. a) Arytmetyka: Zrównania 1. stopnia z jedną i więcej nieznanymi, Złożone stosunki i proporcje, reguła trzech, łańcuchowa, procent składany. b) Stereometria. Książki: Mocnik-Krawczykiewicz, Moc.-Sternal. — 3 godz. tyg.

**Fizyka:** Równowaga i ruch ciał, hydro- i aerostatyka, akustyka, magnetyzm, elektryczność, optyka, wreszcie główne zasady z astronomii i geografii fizycznej. — Książka: Fizyka Rodeckiego. — 3 godz. tygodn.

### V. K l a s a.

**Religia:** Apologetyka i ogólna dogmatyka według Martina-Jachimowskiego, dla uczniów obrz. gr. katol. Wapler-Pełesz. — 2 godziny tygodniowo.

**Łacina:** 1. pól. Czytanie Liv. (Zingerle) I. XXI. 2. pól. Owidiusz przez trzy tygodnie, w czwartym Liwiusz z przemian: I. 82—162. II. 1—366. III. 511—723. IV. 611—724. Elibro factorum: I. 460—542. II. 475—512. Trist. IV. 4 55. V. 8. Elibro amorum III. 9. Ex Ponto I. 28. Poprzedziła nauka o prozodvi.— Preparacya. Gram. ćwic. styl. 1 godz. z ćwic. Trzask. dla gmin. wyż. cz. I. Gram. Sam. partya o przypadkach. Ovidius Sedlmajera. Co miesiąc jedno zadanie domowe i kompoz.— 6 godzin tygodniowo.

**Greka:** Czytano z Xen. Chrest. Schenkla wyd. Borzemskiego przeczytano większą część W. 2. pól. Homera Iliady I. i III. ks. według Hoheggera i dalszy ciąg Xenofonta. Preparacya, 1 godz. z gramatyki Curt. o formach, o artykule, przypadkach, zakończenie składni w I. półroczu; przy Homerze formy jońskie. Co miesiąc zadanie domowe lub szkolne na przemianę w związku z lekturą. — 5 godzin tygodniowo.

**Język polski:** Czytanie 2 godz., gram. 1 godz. Etymologia podług gramatyki prof. A. Małeckiego; objaśnienie i porównanie form staro-słowiańskiego języka z dzisiejszym polskim. Wypisy Próchnickiego. Szkolne czasy Dęboroga, Syrokomli; Wiesław Brodzińskiego, wyd Mrówki; deklamacya. Zadanie co 3 tyg. — 3 godz. tygodn.

**Język ruski:** Gram. 1 godz. nauka o formach języków sta-

ro-sławiańskiego i staro-ruskiego, ich etymologia i składnia na podstawie głosowni i nauki o formach języka staro-sławiańskiego wedle Miklosicha. — czytanie 2 godz. Książka: Chrest. Ogonowskiego. Strast. czter, Ustyanowicza. Zadanie co 3 tygodnie. — 3 godziny tygodniowo.

**Język niemiecki:** Czytanie z wypisów Jandaurka cz. I. wyd. 2, ustępy zastosowane do przygotowania uczniów. Zadanie co dwa tygodnie, przeważnie szkolne. — 4 godziny tygodniowo.

**Historja i Geografia:** Starożytna, orientalna i rzymska historia do Augusta w połączeniu z geografią dotyczących państw. Wstęp, historia orientu, — (Azyi i Afryki), — bywają ukończone we wrześniu, geografia i historia Grecyi do wędrówek doryckich, w I. połowie października. — Książka: Gindeli t I. wyd. 3. — 4 godziny tygodniowo. — Atlas Schuberta.

**Matematyka:** Algebra 2 godz. System liczbowy; 4 działania algebr.; własności i podzielność liczb, nauka o ułamkach aż do potęgowania; zrównania I. stopnia. — Geom. 2 godz. aż do stereometrii. Książki: Algebra: Mocnik-Bodyński wedle XV. wyd. Geometrya Mocnika w tłum. pols. dr. Staneckiego. — 4 godziny tygodn.

**Historja naturalna:** 1. półt. Mineralogia w połączeniu z geologią i geognozyą; w półt. 2. Botanika w połączeniu z fizyologią i geografią, roślin, szczególnie w pobliżu rosnących. Książki: Łomnickiego. Mineralogia; Botanika Rostafińskiego. — 2 godziny tygodniowo.

## VI. Klasa.

**Religia:** Szczegółowa dogmatyka. Książki dla obydwu ob-  
rządków jak w kl. V. — 2 godz. tygodn.

**Łacina:** 1. półt. czytanie Sall. Jug. — 2 półt. Cic. in Cat. I. (Halm). Z Wergilego Georg Laudes vitae rust., Ecl. I., V. Z. Eneidy ks. I. i II. wedle Hofmanna. Caes. bellum civ. lib. III. (Hofm) Preparacya, 1 godz. gram. styl. ćwic. wedle Trzask., jak w kl. V. Z gramatyki Samolewicza nauka o czasach, trybach i o formie listów łać. Zadania jak w V. kl. — 6 godz. tygodniowo.

**Greka:** 1 półt.: Czytanie Homera Iliady (Hochegger) ks. 3, 4., 8 Treść ksiąg nieczytanych. — 2 półt. Herodot VII. (Wilhelm) Xenofon, ustępy z Cyropedyi. — Preparacya 1 godz. gram. Curt. o przyimkach, czasach i trybach. Zadania jak w kl. V. — 5 godzin tygodniowo.

- Język polski:** Czytanie z wypisów Mecherzyńskiego tom I. Jan Bielecki i Ojciec zadźmionych, Mohort, wydanie Mrówki lub luxemburskie. Zadanie co 3 tygodnie jedno — 3 godziny tygodniowo.
- Język ruski:** Czytanie w 1. płr. z Chrestomatyi, przy czém język czytanych ustępów z dzisiejszym językiem ruskim porównywano. W 2. płr. Czytanka Barwińskiego cz. I. cała. Igor. Natałka Połtawka. Zadania jak w kl. V. — 3 godziny tygodniowo.
- Język niemiecki:** Czytanie z Jandaurka dla VI. kl. Zadania jak w kl. V. — 4 godziny tygodniowo.
- Historya i Geografia:** 1. płr. Dzieje Rzymian do upadku zach. rzym państwa. 2. płr.: Wieki średnie; gruntowne wyłożenie historyi Papiestwa i Cesarstwa. Geografia, jak w kl. V. Książki: Gindeli tom 2. Atlas Schuberta. — 3 godziny tygodniowo.
- Matematyka:** Godziny rozdzielone jak w kl. I. Algebra: potęgi, pierwiastki, logarytmy równ. 2. rzędu z jedną niewiad. Geometrya: w 1. płr. stereometrya; 2 płr. trygonometrya. Książki jak w kl. V.; logarytmy Wierzbickiego. Zadania w I. kl. — 3 godziny tygodniowo.
- Historya naturalna:** Zoologia w połączeniu z palentologią i geograficzném szerzeniem się zwierząt. Książka: Nowicki wyd. 4 — 2 godziny tygodniowo.

## VII. K l a s a.

- Religia:** a) Etyka katolicka wedle Soleckiego dla uczniów obrz. 1ać.; b) Etyka katol. wedle dzieła: Wappler-Piurko, dla ucz. obrz. gr. kat. — 2 godziny tygodniowo.
- Łacina:** Czytanie: Aeneis (Hoffmann), ks. V. i VI. Treść wszystkich ksiąg. Cic. Pro lege Manilia. Pro Archia. (Tempsky) Cato major. Preparacya. Jedna godzina na gram. i stylistyczne ćwiczenia podług Próchnickiego. Z gram. Samolewieza: nauka o inf.; or. obl; gerund; supinum, part Zadania jak w V. kl. Niekiedy dawano wolne wypracowania na podstawie czytanych ustępów. 5 godzin tygodniowo.
- Greka:** 1 płr. Demostenes: 1., 2, 3. Filip.; *περὶ τῆς ἐπιφύνης* — wedle Paulego; w 2. płr. Odyss., wybór. (Pauli) jedna godzina Demostenes. — Preparacya. Gramat. — (partic. inf. partykuły), zadania, jak w V. kl. — 4 godz. tyg.
- Język polski:** Czytanie z wypisów Mecherzyńskiego t. II. z odpowiednemi wszechstronnemi objaśnieniami, w szczególności: Życiorysy i ważniejsze ustępy pisarzów okresu

- romantycznego. Marya Malczewskiego. Konrad Waleń-  
rod Mickiewicza. Lilla Weneda Słowackiego. Zadania  
co miesiąc 1, przeważnie domowe. — 3 godz. tygodn.
- Język ruski**: Czytanie z czytanki Barwińskiego cz. II. cała.  
Mariusia Kwitki. Zadania jak wyżej. — 3 godz. tygod.
- Język niemiecki**: Wypisy Eggera II. cz. 7. wyd. Hermann  
und Dorothea; Iphigenie auf Tauris, wyd. Graesera.  
Zadanie co 3 tygodnie domowe. — 4 godz. tygodn.
- Historya i Geografia**: I. Historya nowoczesna do Ludwika  
XVI. II. Zakończenie do 1815. r. Geografia jak w kl. V.  
Wykład wedle Gindelego-Markiewicza t. III., wyd. 2. —  
3 godziny tygodniowo.
- Matematyka**: Rozkład jak w I. kl. Zrównania kwadratowe  
z dwiema niewiadomemi i wyższe; — Diofanta; pro-  
gresye, kombinacye, twie dzenie binomialne, rachunek  
procentowy. Geometrya. Powtórzenie trygonometrii, a-  
nalityczna geometrya w płaszczyźnie. Książki naukowe  
jak w kl. V. -- 3 godziny tygodniowo.
- Fizyka**: I. ogólne własności ciał, mechanika, hydrostatyka  
i aerostatyka; II. ciepło i chemia wedle Soleckiego i  
Freunda. — 3 godziny tygodniowo.
- Propedeutyka filozofii**: Logika według Kremera. — 2 go-  
dziny tygodniowo.

### VIII. K l a s a.

- Religia**: Historya kościoła katolickiego wedle Robitscha —  
Jachimowskiego. — Dla obrz. gr. Wappler-Stefanowicz,  
w 2 godz. tygodniowo.
- Łacina**: I. Horac. (Grisar) — I. carmin. lib. I. 1. 7. 11. 14.  
18. 31. 35. II. 6. 13. 15. 18. 20. III. 2. 18. 25. 30.  
IV. 3. 5. 12. 15. Carmen saec. — Sat. II. 2. Epod II.  
13. — Epist. I. 7. 16. — II. Tac. (Müller) Hist. II;  
Germ. 1—27. — Jedna godzina gram. styl. ćwic. z  
Próchnickiego; z gram. Samolew. Zadania jak w kl. V.  
5 godzin tygodniowo.
- Greka**: I. Platon, Apologia, Eutyphro. (Ed. Herm.) Sofokles,  
Edyp Król. (Ed. Schubert). Z końcem 2. półroczu dal-  
szy ciąg Odysei. Z gramatyki Curtiusa w jednej go-  
dzinie tygodniowo: dokończenie nauki o partykułach  
i powtórzenie ogólne. Zadania, jak w V. kl. — 5 go-  
dzin tygodniowo.
- Język polski**: Czytanie z wypisów Mecherzyńskiego t. II,  
Życiorysy i wzory pisarzy okresu romantycznego  
(Mickiewicz—Magnuszewski); Pan Tadeusz; Marya Stuart

Słowackiego. Deklamacya. — 3 godziny tygodniowo.

**Język ruski**: Czytanie z czytanki Barwińskiego cz. III. cała. Jaropek Światosławycz Ustyanowicza. Zadania, jak w kl. VII. — 3 godziny tygodniowo.

**Język niemiecki**: Wypisy Eggera, Jungfrau von Orleans. (Graeser). Zadania jak w kl. VII. — 4 godz. tygodn.

**Historya i Geografia**: I. Historya Monarchii austr. węg., oraz statystyka. W II. pfr. powtórzenie greckiej i rzym. skiej historyi. Książki: Tomek — Markiewicz, Statystyka austriacka Szaraniewicza wyd. 3. — 3 godz. tygodn.

**Matematyka**: Ćwiczenia w rozwiązywaniu matematycznych zadań i zwięzłe powtórzenie matematyki. — 2 godziny tygodniowo.

**Fizyka**: I. Magnetyzm, elektryczność, falowanie; II. akustyka, optyka, główne zasady astronomii i meteorologii. Książka, jak w kl. VII. — 3 godziny tygodniowo.

**Propedeutyka filozofii**: Psychologia empiryczna wedle Crügera-Sawczyńskiego. — 2 godziny tygodniowo.

## KRONIKA.

Zapisy uczniów odbyły się w trzech ostatnich dniach miesiąca sierpnia 1889. roku. Przyjęto w ogóle 419 uczniów, między tymi trzech prywatystów.

Examina wstępne do pierwszej klasy odbyły się 15. i 16. lipca i 1., 2. i 3. września. Przystąpiło do nich 63 uczniów ze szkół pospolitych i 19 prywatystów, razem 82. Przyjęto 59 uczniów publicznych i 11 prywatystów, razem 79; odpadło zatem 6% z uczniów publicznych, 42% z prywatystów. Z publicznych uczęszczało do czwartej klasy szkoły ludowej w Brzeżanach 51, — nie przyjęto 2 —; w Rohatynie 4, — nie przyjęto 1 —; reszta z innych szkół.

Do wyższych klas zdawało examina wstępny 11 uczniów, nie zdał jeden.

Z przyjętych do zakładu uczniów wystąpiło bądźto ze względu na opłatę szkolną, bądź z innych powodów 69.

Dnia 3. września odbyło się w kościele i w cerkwi uroczyste wstępne nabożeństwo, podczas którego odśpiewał chór młodzieży „Veni creator,“ na końcu „Hymnu ludu“. Regularna nauka rozpoczęta wedle przepisu 4. września.

Czwartego października i dziewiętnastego listopada śpiewał chór młodzieży podczas uroczystych nabożeństw za zdrowie i pomyślność Najjaśniejszego Pana, Cesarza Franciszka Józefa I. i Najjaśniejszej Pani, Cesarzowej Elżbiety, kończąc uroczystość odśpiewaniem „Hymnu ludu“. W obu dniach nie było nauki szkolnej.

Dnia 5. maja i 28. czerwca wzięła młodzież udział w nabożeństwach za spokój duszy Najjaśniejszego Cesarza Ferdynanda I. i Najjaśniejszej Cesarzowej Maryi Anny. W dniu nabożeństw nie było rannej nauki szkolnej.

Na mocy istniejącego prawa uwolnił Dyrektor młodzież od nauki szkolnej w dniu 21. września i 13. czerwca, który to dzień w Brzeżanach w ogóle jako świąteczny bywa uważany.

Dnia 4. lipca była cała młodzież, polska i ruska, na uroczystem żałobnem nabożeństwie, odprawionem przez księży katechetów za duszę wielkiego Wieszczą, św. p. Adama Mickiewicza. Teogoż dnia wieczorek, zagał prof. T. Gliński.

---

Z początkiem i z końcem roku szkolnego, również przed wielkanocą, przystępowała młodzież do św. Sakramentów Pokuty i Ołtarza; uczęszczała z własnej woli i bez nadzoru ze strony zakładu, prawie wszystka, codziennie na nabożeństwo ranne szczególnie do cerkwi, gdyż ta jest najbliżej szkoły. Podczas uroczystości Jordanu i Bożego Ciała ustawia się młodzież przed gmachem szkolnym w czasie procesyi, a uczniowie siódmej klasy mają przywilej ustawienia i ubrania ołtarza w bramie gmachu szkolnego.

---

Wieczorki ku uczczeniu pamięci wieszczów Mickiewicza i Szewczeni ki odbyły się w listopadzie i w kwietniu przy współudziale całej, t. j. polskiej i ruskiej młodzieży i grona profesorskiego. Pierwszy wieczorek zagał profesor, p. Alojzy Steiner, drugi profesor, p. Julian Nasalski.

---

Od dnia 21. do 30. marca odbyła się wizytacya gimnazjum przez c. kr. Inspektora szkół średnich, Jana Lewickiego.

Piśmienna część egzaminu dojrzałości rozpoczęła się 27. maja i egzamin ten trwał sześć dni; część zaś ustna pod przewodnictwem c. kr. Inspektora Lewickiego, od 7. do 15.

lipca włącznie. Examin rozpoczynał się rano o godzinie pół do ósmej i trwał bez przerwy do godziny pierwszej; po południu zaś od godziny czwartej, zwykle do godziny dziesiątej wieczór. Wynik tego egzaminu podany niżej.

Od 20. czerwca odbywały się egzamina promocyjne; 3., 4. i 5. lipca egzamina prywatne 15. i 16. lipca egzamina wstępne do I. kl. na r. szk. 1891.

Rok szkolny 1890. zakończono 15. lipca uroczystym nabożeństwem dziękczynnym, i „hymnem ludu“ oraz uroczystym rozdaniem świadectw po stosownych przemowach dyrektora i uczniów siódmej klasy Łepkiego Bogdana i Janiszewskiego Jana, żegnających swego długoletniego kierownika.

---

Bursa im. *Jakubowicza*, zwykle polską zwana, przyjęła w tym roku 27 uczniów; wydalila za wychodzenie ze zakładu późnym wieczorem, jednego; klasyfikowano więc z końcem roku szkolnego 26 uczniów, z których 4 otrzymało postęp celujący, 20 stopień pierwszy, 2 zły. Polaków było 23, rusinów 3. Co do stanu było synów nauczycieli 1; prywatnych oficjalistów 10, urzędników 5, rzemieślników 4, wieśniaków 3, sług 3.

Prezesem Bursy jest Wielmożny Pan **Franciszek Wolfarth** z Kurzan, świadczący wiele dodrego dla tej instytucji; prefektem, zast. naucz., Wielmożny Pan **Władysław Wasilkowski**, a kasyerem Wielmożny Pan **Franciszek Wolski**, ck. notaryusz.

Na tem miejscu wypada mi w imieniu wszystkich Bursie życzliwych przyjaciół złożyć szczerą podziękę c. kr. notaryuszowi Wielmożnemu Panu **Ferdynandowi Szydłowskiemu**, który od założenia Bursy w r. 1869. aż do maja b. r., był członkiem Wydziału i kasyerem jej, — i urząd ten z wielką troskliwością i ze szczerą sprawował życzliwością. Przenosząc się do Tarnopola, n ech będzie przekonany, że życzliwa o Nim pozostanie pamięć u tych, którym dobro Bursy rzeczywście leży na sercu.

Również szczerze podziękować należy za wielkie trudy w prowadzeniu i dozorowaniu uczniów Bursy odchodzącemu z Brzeżan na stanowisko rzeczywistego nauczyciela, Wielmożnemu Panu **Władysławowi Wasilkowskiemu**, jako prefektowi od roku 1878.

---



Prezesem ruskiej Bursy jest Wiel. ks. profesor **Michał Soniewicki**, prefektem Wiel. Pan profesor **Bazyli Sanat**. Obaj z wielką starannością czuwają nad młodzieżą zakładu. Wolny od nauki szkolnej czas poświęcają uczniowie nauce śpiewu. — Uczniów było 25, samych rusinów, — a z tych synów księży 12, włościan 12, nauczycieli 1.

Z uczniów tych ukończyło r. szk. 2 z postępowaniem celującym, 17 z dobrym, 5 poprawią po wakacjach examina z jednego przedmiotu.

Świetne Rady powiatowe: **Brzeżańska, Podhajecka. Rohatyńska, Przemyślańska** wspierają obie Bursy znacznymi kwotami.

---

Świętny **Zarząd c. k. wojskowej pływalni** nadesłał dla nauki pływania, dla biednych uczniów, pięć biletów, dla pływaków dziesięć biletów, w wartości 45 zł. w. a., — za c. k. Dyrekcyą na tem miejscu szczerą składa podziękę.

---

Kończąc tegoroczną kronikę podaję jeszcze niektóre daty dotyczące się spraw szkolnych w ciągu ośmiestu ostatnich lat mojego tutaj urzędowania, t. j. od początku r. szk. 1873. włącznie do 1890. Uczniów uczęszczało do gimnazjum w tym czasie 7036. Najliczniejszą ilość uczniów, 425 miało gimnazjum w r. szk. 1873. Przez utworzenie niż. gim. w Złoczowie zmniejszyła się liczba w następnym roku o 41; w roku 1879. doszła znowu 418, zaś z końcem b. r. szk. 1890. do 419. Najmniejsza ilość uczniów 373, cztery razy w tym czasie powtarzała się, mianowicie w r. szk. 1875., 1876, 1882. i 1883. **Przeciętnie** miało gimnazjum roczne 390 uczniów.

Z 7036 otrzymało promocyą 5294, (przeciętnie 294 uczniów,  $88\frac{9}{10}\%$ ). Do matury siadało 622 — (przeciętnie 34); zdało ją 530, czyli  $88\frac{9}{10}\%$

**Na zbiory naukowe** wpłynęło 12534 zł. w. a. (przeciętnie 696 zł. Wydano z tego na bibliotekę 7100 zł.; na gab. fizyki 4147 zł. na gab. hist. 1287 zł. w. a. W latach 1873 do 1885 włącznie t. j. w 13 latach, pobrano **opłaty szkolnej** 35417 zł. — (przeciętnie 2724 zł. w. a.) Od czasu podwyższenia opłaty szkolnej na 30 zł. rocznie t. j. od r. 1886. włącznie do 1890., (w 5 latach) — wpłynęło 25430 zł. czyli w przecięciu 5080 zł. Dwustudwóch stypendyów pobrało

25775 zł. w. a., — w przecięciu po 127 zł. w. a. Z wymienionych powyżej liczby 7036 wydano w ciągu 18 lat za złe sprawowanie się 18 uczniów z **tutejszego** tylko gimnazjum; wszyscy zostali jednak w innych zakładach przyjęci za zezwoleniem Wys. Rady szk. krajowej.

### Zmiany w gronie nauczycielskiem były w tym długim przeciągu czasu następujące:

Z początkiem r. szk. 1873. tworzyli grono: Dyrektor Kurowski Mateusz.

Profesorowie: 2. **Płachetko** Seweryn, — w r. 1873. zastępca dyr. w Złoczowie. 3. Czaczkowski Józef — w r. 1880. rzecz. dyr. szk. real. w Stanisławowie. 4. ks. Neuburg Erazm, obecnie Proboszcz i Dziekan w Kozłowie; 5. ks. Soniewicki Michał. 6. **Sternat** Jan 7. Bobrzyński Wincenty, 8. Spitzer Roman.

Zastępcy: **Wierzbicki** Jan 2. Dr. Uranowicz Zygmunt. 3. **Wolski** Jan. 4. **Giedziński** Józef. 5. Łuczakowski Konstanty 6. Próchnicki Franciszek. 7. Hładyłowicz Celestyn. 8. Kadlewicz Kasper. 9. Brandt Jan. 10. Pasławski Włodzimierz. 11. **Lichtenstein** Karol.

R. szk. 1874. Przybyli Profesorowie: Czuleński Teodor, Dutkiewicz Piotr. Flach Ignacy. Milkowicz Zenon. Zastępca: Parasiewicz Hipolit.

1875. Profesorowie: Kotecki Julian. Dr. Maciszewski Maurycy, obecnie dyrektor gimn. w Tarnopolu.

1876. Profesor: Winowski Mikołaj. Zast. Bańkowski Włodzimierz.

1877. Profesor: **Choraży** Ferdynand. Zast. **Jełowicki** Artur.

1878. Zastępcy: Paszczyński Adam. Wasilkowski Władysław.

1879. Prof. Steiner Alojzy. Zast. **Konzer** Franciszek

1880. Profesor **Tychowicz** Ignacy. Zast. **Stetkowicz** Mateusz.

1881. Profesorowie: Dr. Garlicki Tomasz. Nasalski Julian. Zastępcy: Nowak Jan, **Wołczuk** Jan

1882. Zastępca: Kawecki Antoni.

1883. Profesor. Jeziorski Franciszek. Zast. **Warchoł** Dominik.

1884. Profesorowie: Niebieszczański Andrzej, Rawer Karol.

1885. Profesor : ks. Józefowicz Felix.  
 1886. Profesor: Głński Tomasz. Zast. Dr. Kozłowski Michał.  
 1887. Zastępca: Wierzbicki Józef.  
 1888. Profesor Baczyński Mikołaj. Zast.: Furmankiewicz  
 1889. Profesor: Sanat Bazyli. Zast. Guzdek Jan.  
 1890. Wymienieni wyżej.

Ze spisu okazuje się, że trzech członków grona zostało **dyrektorami** i że z wymienionych w r. szk. 1873. członków są jeszcze dziś prócz dyrektora, tylko profesorowie ks. Michał Soniewicki i Spitzer Roman. Wielu otrzymało posady przy innych gimnazyach, — a trzynastu umarło, mianowicie ci, którzy w spisie tłuściejszymi są oznaczeni czcionkami.

Inspektorami c. kr. brzeżańskiego gimnazyum byli w tym czasie Sołtykiewicz Antoni, b. dyrektor tegoż gimnazyum; Hückel Edward; obecnie jest Jan Lewicki, Leżąc daleko od dworców kolejowych — (najbliższy 38 kl.) — nie miało gimnazyum w tych ośmnastu latach nigdy zaszczytu powitania w swych murach ani Dostojników Państwa, ani Kościoła.

## Ważniejsze rozporządzenia Władz szkolnych.

1 Rozp. z dnia 11. paźdź. 1889 poleca, aby profesorowie dokładnie przeczytywali dziełka, które do biblioteki uczniów wcielone być mają.

2. Rozp. z dnia 8. lut. b. r. l. 1864. poleca, aby profesorowie, którzy mają zamiar uczenia w szkołach przemysłowych, postarali się pierwej o zezwolenie swojej Dyrekcyi.

3. Rozp. z dnia 18. marca b. r. l. 4649. wprowadza nowe cenzury klasyfikacyjne od 2. plr. br. szkol., mianowicie:

a) dla obyczajów: 1. chwalebne; 2. dobre; 3. dosyć dobre; 4. naganne. 5. zle.

b) dla pilności: 1. wytrwała; 2. dobra; 3. dosyć dobra; 4. niejednostajna; 5. mała.

c) dla postępu: 1. celujący; 2. bardzo dobry; 3. dobry; 4. dostateczny; 5. niedostateczny; 6. zły.

4. Rozp. z dnia 19. paźdź. 1889 l. 18882. poleca: Examina wstępne do I. klasy odbywać się powinny w dwóch terminach, jeden na początku feryj drugi na początku roku

szkolnego. Examina wstępne do klas wyższych w 1. płr. najdalej do 15. września, w 2. najdalej do 15. lutego.

Rozp. z dnia 17. kwietnia b. r. l. 6642. zawiadamia, że piśmienne examina dojrzałości we wszystkich szkołach średnich w jednym czasie rozpoczęte i ukończone być mają. Dalej: że przed ustnym examinem dojrzałości należy uwalniać abiturientów od ostatnich sześciu dni szkolnych. — W zakładach w których termin examinu przypadnie na czas ferij, uwolnić od sześciu ostatnich dni półrocza.

7. Rozp. z dnia 26. kwietnia b. r. l. 6595. dotyczące się egzaminów wstępnych do I. klasy, poleca egzaminatorom, aby wymagali:

a) z religii wiadomości z obowiązkowej nauki czteroklasowych szkół ludowych;

b) z języka polskiego: czytania płynnego i wyrazistego; objaśniania ustępów pod względów treści i związku myśli; znajomości części mowy, odmiany imion i czasowników; znajomości zdania pojedynczego, rozszerzonego i rozbioru jego części pod względem składu zgody i rządu; poprawnego napisania dyktatu z zakresu pojęć znanych uczniom.

c) z języka niemieckiego: czytania płynnego, znajomości rodzajników, rzeczowników, przymiotników i zaimków; odmiany słów posiłkowych i czasowników słabych we formach strony czynnej i biernej;

d) pisania liczb do miliona włącznie; czterech działań rachunkowych w całych liczbach i znajomości ważniejszych miar metrycznych.

8. Rozp. z dnia 24. maja b. r. l. 7561. przeznaczają ilość zadań niemieckich dla każdej klasy, mianowicie: dla 1. klasy 4 zadania szkolne miesięcznie; dla 2. klasy 4 zadania miesięcznie, przeważnie szkolne; dla 3. i 4. klasy 2 zadania, naprzemian, szkolne i domowe; dla 5. i 6. klasy: 3 zadania szkolne, 4 domowe w całym półroczu; dla 7 i 8. klasy 2 szkolne, 3 domowe. W 8. klasie w 2. płr., 4 zadania, przeważnie szkolne.

9. Rozp. z dnia 18. maja b. r. l. 8217. zezwala, aby uczniów pierwszej klasy uwalniano już w 1. płr. od opłaty szkolnej, jeżeli się dobrze uczą i dobrze się zachowują.



## Książki dozwolone

ładź to do użytku szkolnego, ładź dla biblioteki.

- 
1. German - Petelenz, Ćwiczenia niem. dla II. klasy.  
Rzp. 11. lipca 1889 l. 116300.
  2. Stahlberger, Deutsche Sprach — und Sprechlehre.  
Rzp 4. lipca 1889 l. 10443.
  3. Czasopismo : Die Sprachpraxis. Rzp. 27. lipca 1889.  
l. 12261.
  4. Izaak Planer, Dzieje biblijne dla młodzieży izraelskiej.  
Rzp. 12. września 1889 l. 10551.
  5. Benoni — Tatomir Geografia, wyd. 4. Rzp. 19.  
wrz. 1889 l. 14348.
  6. Grysar — Ziws, Ovid. Carm. Rzp. 22. paźdz. 1889.  
l. 16433.
  7. Grysar — Skupniewicz. Ovid. Naso Rzp. 22. paźdz.  
1889. l. 18425.
  8. Schubert — Majchrowicz. Antygona, 2. wyd. Rzp.  
29. paźdz. 1889 l. 19270.
  9. Edward Cenar, Ćwiczenia gimnastyczne laską żelazną.  
Rzp. 18. list. 1889 l. 20763.
  10. Nowicki, O rybach dorzeczy Wisły . . . . Rzp.  
6. grud. 1889 l. 22152.
  10. Wypisy polskie dla V. klasy. Rzp. 6. grudnia  
1889 l. 21202.
  12. M. Sas, Podręcznik metryki łac. i greckiej. Rzp.  
6. grudnia 1886 l. 17986.
  13. H Berger, Łatwa metoda nauczania się języka an-  
gielskiego. Rzp. 6. grudnia 1889 l. 21082.
  14. Terlikowski, Życie publiczne Greków i Rzymian.  
Rzp. 6. grud. 1889 l. 21191.
  15. Bednarski C. J. Caes. Comm. de bello. gall.

16. Th. Paul, C. J. Caes. Comm. de bello civ. Rozp. 6. grud. 1889 l. 21698.  
 17. Fr. Lauczicky, Herod. de bello pers. lib. epith. Rozp. 8. stycznia 1890 l. 22871.  
 18. Mocnik — Stanecki, Geometrya, wyd 3. Rozp 1. lut. b. r. l. 941.  
 10. Germann — Petelenz, Ćwiczenia niem. dla I. klasy. Rozp. 13. lut. b. r. l. 2071.  
 20. Fr. Hocevar, Lehrbuch der Geometrie. Rozp. 1. lut. b. r. l. 941.  
 21. Samolewicz, Zwięzła gramatyka języka łać. wyd. 2. Rozp. 25. lut. b. r. l. 2683.  
 22. Pamiętniki Tow. Mickiewicza. Rozp. 26. marca b. r. l. 3041.  
 23. Scheindler — Soltysik, Hom. Ilias. i  
 24. Kornitzer — Soltysik, M. T. Cic. Mowa o naczelnym dowództwie Pompejusza. Rozp. 13. kwiet. b. r. l. 100.  
 25. Schubert — Majchrowicz, Sofoklesa Król Edyp. Rozp. 13. kwiet. b. r. l. 5506.  
 26. Nowicki, Zoologia; Rozp. 30. kwiet. b. r. l. 7289.

---

## Tematy do wypracowań piśmiennych.

---

### I. W języku polskim.

#### W klasie V.

1. Opis okolicy wiejskiej podczas jesieni. 2. Opis ogrodu miejskiego w Brzeżanach. 3. Spust stawu i połów ryb w Brzeżanach. 4. Osnowa sielanki Kaz: Brodzińskiego „Wiesław“. 5. Instytucye Numy Pompiliusza na podstawie Liwiusza 6. Kościółek wiejski (Opis). Litwa. (Na podstawie „Pieśni o ziemi naszej“ Winc. Pola.) 8. W jaki sposób stara się Rymwid odwieść Litawora od sojuszu z Krzyżakami? 9. I od zwierząt możemy się czegoś dobrego nauczyć. 10. Szkło i jego użytek. 11. Las w czterech porach roku. 12. Wieczór letni na wsi.

## W klasie VI.

1. Jakie myśli i uczucia mieszczą się we fraszkach Jana Kochanowskiego? 2. Osnowa wstępu do powieści bohaterkiej Jul. Słowackiego „Jan Bielecki,” oraz podanie czasu napisania przerzeczonego poematu. 3. Porównać pracę ucznia z pracą rolnika podczas zasiewu i żniwa. 4. Rozwinąć myśl, zawartą w czterowerszu Jana Kochanowskiego: „Ale to grunt wesela prawego, Kiedy człowiek sumienia czystego, Ani czuje w sercu żadnej wady, Przeczby się miał wstydzić swojej rady.” 5. Jakich przymiotów wymaga Górnicy od dworzannina polskiego? 6. „Waleta Włoszczonowska”. 7). Pojedynek Parysa z Menelaosem. (Na podstawie III, ks. Iliady Homera). 8. Wiosna i młodość. 9. Miecz, słowo i pióro — trojaka broń człowieka, — która potężniejsza? 10. Rozbiór ody Naruszewicza „Głos umarłych”. 11. Na podstawie trzech ustępów ze swady polskiej wykazać charakterystyczne cechy piśmienictwa polskiego XVII. wieku. 12. Zachodzące słońce a zgon zacnego człowieka.

## W klasie VII.

1. Przyczyny i skutki odkrycia drogi morskiej do Indyj Wschodnich. 2. Zasługi Rudolfa IV. Założyciela i Karola IV. około Austrii i Czech. 3. Jakie wady wytyka Naruszewicz w Satyrach: Chudy literat, Głupstwo i Szlachectwo. 4. Naturalność a przesada na podstawie ustępu z Estetyki Kazimierza Brodzińskiego „o wdzięku naturalności.” 5. Treść Maryi Malczewskiego. 6. „Odwiedziny piramid” Juliusza Słowackiego (proza). 7. Charakterystyka Wallensteina. 8. Co skłoniło głównie kapitułę do wyboru Konrada Wallenroda na W. Mistrza Zakonu? 9. Jakie zmiany w politycznych stosunkach północno-wschodniej Europy wywołała wojna północna? 10. Ballada i Romanca pod względem estetycznym.

## W klasie VIII.

1. Jakim okolicznościom zawdzięcza Rzym, że się stał panem świata? 2. Podać węzeł dramatyczny w tragedii „Lilla Weneda” Jul. Słowackiego. 3. Widok przyrody podnosi, ale i upokarza ducha człowieka. 4. Wykazać związek ważniejszych epizodów z biegiem głównego działania w pierwszych 4-ech księgach Pana Tadeusza. 5. Rozwinąć myśl, zawartą w trzynastej epodzie Horacego. 6. Eugeniusz Sabaudzki i za-

слуги jego około Austrii. 7. Jakie prawa wpływają na reprodukcją wyobrażeń. 8. Charakterystyka Wojskiego. (Na podstawie Pana Tadeusza Adama Mickiewicza.) 9. Nagrobek St. Konarskiego przez Ign. Krasickiego: „Ten, co pierwszy zdziczałe ciał gałęzie wzniosł, I śmiał ścieżki odkrywać zarosłe, Co nauki, co miłość kraju wzniosł i krzepił, W cieniu laurów spoczywa, które sam zaszczerpił.“

## II. W języku ruskim.

### W klasie V.

1. Ученикъ опише пвдорожъ вѣдбуту пѣдчасъ празннѣ. (Листъ). 2. Пожитокъ дѣсѣвъ. 3. Подати головнй точки 2го договору Руенъ зъ Греками. (Szkolny.) 4. Описъ пѣзной осени. 5. Приемности ученика въ зимъ. 6. Роскладъ „Поученія дѣтямъ“ зъ Изборника зъ р. 1076. (Szkolny.) 7. Битва пѣдъ Кунаковою. (За Ксенофонтъ) 8. Описъ родинного мѣсяца. 9. Щѣ оновѣдае Данило Минхъ въ своѣмъ „Паломнику“ про торжество великой суботы? (Szkolny.) 10. Норапокъ весняный. (Описъ.) 11. Панадъ Галловъ на Римъ. (Оновѣдане историчне.) 12. Дѣяльбеть Володимира В. по хрещеню. (За Несторомъ.) — Semestralny. —

### W klasie VI.

1. Якъ ся розвивала власть трибунѣвъ плебейскихъ въ Римъ? 2. Зъ котрымъ вѣгомъ житя людского дасть ся порѣвнати осѣвъ? 3. Роскладъ Слова Сераціона „о знаменіяхъ.“ (Szkolny) 4. Приемности житя сельского. 5. Поводы и цѣль мовы Меммія. (За Саллюстомъ.) 6. О початкахъ и цѣхахъ лѣтописей рускихъ. (Szkolny.) 7. Пожитокъ камѣня. 8. Якими средетвами пѣдигбеть Кароль В. значѣне своего паньства? 9. Здрада Єремѣвъ, старосты хотиньского, и еи значене въ „Повѣсти о Ивонѣ.“ (Szkolny.) 10. Школа и городъ. (Порѣвнане.) 11. Розмова Артабана зъ Кеерксомъ. (За Геродотомъ VII. 46. — 52.) 12. Выказати свойства думы на думъ „про Марусю Богуславку.“ (Semestralny.)

### W klasie VII.

1. Якъ уживати богацтва? 2. Літературна дѣяльнѣсть Цицерона. 3. Заслуги Максимиліяна I. около Нѣ-



меччины и Австріѣ. 4. Пояснити приповѣдку: „Не все золото, що ся свѣтитъ.“ 5. Характеристика Таранця въ драмѣ Основяненка: „Щира любовь.“ 6. Вплывъ Франціѣ за Людвига XIV. на справы Европы. 7. Хѣдь мыслей въ думѣ М. Шанкевича: „Побратимови.“ 8. Пояснити приповѣдку: „Не кай ся рано вставати, а молодо учитись.“ 9. Укладъ поетичного трору: Мадей.“ 10. Наслѣдки вѣдкрытя Америки.

### W klasie VIII.

1. „Ferro nocentius aurum.“ 2. Яке становиско займала Франція супротивъ Габсбургівъ въ часѣ реформаціѣ? 3. Чимъ вѣдзначають ся оповѣдья Стороженка? (Szkolny). 4. Вѣйна неприятелькою и приятелькою штукъ. 5. Пояснити укладъ и подати звязъ мыслей въ поетичнѣмъ творѣ Кониського „Весна и зима.“ (Szkolny). 6. Укладъ и хѣдь мыслей въ другѣй сатирѣ II. книги Горація. 7. Характеристика Сомка и Бруховецкого въ „Чорнѣй Радѣ“ Кулиша. (Szkolny). 8. Оцѣнити заслуги Перикля около Атенъ. (Szkolny). 9. „Велике дерево поволн росте.“ (Szkolny).

### III. W języku niemieckim.

#### W klasie V.

1. Eine Übertragung aus dem Polnischen. 2. Aus dem Leben Kaiser Josef II. Nacherzählung. 3. Mein heimatlicher Ort. 4. Inhaltsangabe des Gedichtes: „Der Graf von Habsburg“. 5. Der Kampf der Horatier und Curatier nach Livius. 6. Aus dem Leben Kaiser Rudolf I. Nacherzählung. 7. Die Argonautenfahrt. 8. Aus dem Leben Maximilian I. Erzählung. 9. Vorzüge der Fussreisen. 10. Gerechte Strenge Kaiser Josef II. Erzählung. 11. Kaiser Josef II. Nächstenliebe und Mildthätigkeitssinn. 12. Inhaltsangabe des Gedichtes: Das Schlangenhalsband. 13. Der Mensch denkt und Gott lenkt. Erklärung des Sprichwortes durch ein Beispiel. 14. Nutzen des Papiers. 15. Die Regierung des Servius Tullius. 16. Die Freuden der Osterferien. 17. Die erste Auswanderung der Plebs auf den hl. Berg. 18. Die Morgenstunde hat Gold im Munde. 19. Inhaltsangabe des Gedichtes: „Johanna Sebus“ von Göthe.

## W klasie VI.

1. Verlauf des I. punischen Krieges. Hist. Erzählung.
2. Nutzen des Holzes. 3. Ursachen des jugurthinischen Krieges; nach Sallust. 4. Meer und Wüste. Eine Vergleichung.
5. Krieg zwischen Caesar und Pompeius — in den J. 49–48.
6. Das Wasser im Dienste der Menschen. 7. Das II-te Triumvirat. 8. Wie wurde Siegfried erschlagen? 9. Die Freuden des Winters. 10. Darlegung des Grundgedankens in der Parabel: Nacht und Tag von Rückert. 11. Regierung Chlodwigs. 12. Zergliederung des Lesestückes Maria Theresia von Wolff. (Jandaureks Lesebuch Bd. II. S. 243.) 13. Welche besondere Stellung nimmt Conrad II. unter den Saliern ein und wodurch kennzeichnet sich seine Regierung? 14. Das Lehnssystem der Franken. 15. Der Monat April in der Natur. 16. Inhaltsangabe des Gedichtes: „Kaiser Rudolfs Ritt zum Grabe — von Just. Körner. 17. Bedeutung des Flusses Złota Lipa für die Stadt Brzeżany. 18. Übergang des Xerxes über den Hellespont — nach Herodot. 19. Müssigang ist aller Laster Anfang. 20. Das Leben eine Reise.

## W klasie VII.

1. Was kennzeichnet den Übergang aus dem Mittelalter in die neue Zeit. 2. Das Wasser im Dienste der Natur. 3. Wie trachtet Hermann der Mutter den Grund seiner Thränen zu erklären? 4. Was bewirkte unter Philipp II. das Herabsinken Spaniens von seiner Höhe? 5. Wie gelangte Österreich in den Besitz Ungarns und Böhmens? 6. Gustaw Adolf in Deutschland (bis z. J. 1632). 7. Der Heimgang Hermanns und Dorotheas. 8. Folgen des 30-jährigen Krieges. 9. Wie lässt sich das Gelingen der Raubkriege Ludwig XIV. erklären und welches waren schliesslich die thatsächlichen Erfolge derselben? 10. Der Mensch im Kampfe mit der Natur. 11. Regierung Leopold I. 12. Das Bessere ist der Feind des Guten. 13. Der zweite Türkenkrieg 1783—1789. 14. Die Freuden des Landlebens, dargestellt nach dem Gedichte Höltys „Das Landleben.“ 15. Überlegenheit Europas über die anderen Welttheile.

## W klasie VIII.

1. Willst du, dass wir mit hienein in das Haus dich bauen, Lass es dir gefallen, Stein, dass wir dich behauen. 2. Der Stille Grund von Eichendorf und die Loreley von Heine, eine Zusammenstellung. 3. Die Ausdehnung der österr.

Hausmacht. 4. Rudolf und Ottokar. 5. Geld ist ein Guter Diener, aber ein schlechter Herr. 6. Der Bruderzwist im Hause Habsburg. 7. Was that Josef II., um seinen Lieblingsgedanken, die Erwerbung Baierns durchzuführen, und wodurch wurde er daran gehindert? 8. Ursachen der Schwächung der Königsmacht in Deutschland. 9. Die Sitten der Germanen nach Tacitus. 10. Inhalt und Idee des Julius Caesar von Shakespeare.

## Tematy

### do zadań piśmiennych egzaminu dojrzałości.

1. Przełożyć z języka łacińskiego na polski: Verg. Aen. VIII., 29.—65. od słów: „Aeneas tristi...“ do „urbibus exit.“

2. Z języka polskiego na łaciński: „Ihering: Geist des röm. Rechtes. T. I. str. 298. (Ustęp od słów: Die kleinliche kurzsichtige Selbstsucht..... do eiserner Kraft, — odpowiednio przerobiony).“

3. Z języka greckiego: Z Demokratesa mowy o wieńcu §. 168. „Ὅτιω διαθείς“... do § 172. „... πλοῦτω τοῦτ' ἐποίησαν“

4. Z języka polskiego: „Jakie znaczenie mają dla Austrii rządu Maryi Teresy?“

5. Z języka ruskiego: „Для чего заслуги людей доперва по смерти узнають?“

6. Z języka niemieckiego: „Welche Erfindungnn haben den Fortschritt der Menschheit am meisten befördert?“

7. Z matematyki:

$$a) \sqrt{2x-3y-2} \sqrt{2x+3y} = \sqrt{10x+9y-8} \sqrt{x^2-\frac{9y^2}{4}+2x-\frac{y}{3}}$$

$$\frac{8x+y}{x+y} + 8 = \frac{140}{x+y}$$

b) Pewna gmina zaciągnęła pożyczkę 40.000 złr. Na pokrycie jej i w celu umorzenia zaciągniętego długu oddała w używanie las, przynoszący 2500 złr. rocznego dochodu. Jak długo może wierzyciel z lasu użytkować, jeżeli procenta liczą się 5% przy oprocentowaniu całorocznem z końcem każdego roku?

c) Oznaczyć pobocznice stożka prostego, którego bok two-

rzy z podstawą  $\leq 50^{\circ} 17' 12''$ , a którego objętość równa się objętości kuli o promieniu  $r=3^{\circ}02'153m$ ?

## Zbiory naukowe.

### I. Biblioteka.

A. Biblioteka nauczycielska ma wprawdzie numerów inwentarza 3472; gdy jednak ze względu na inwentarze, które do końca b. r. wykończone być mają, znaczna liczba dzieł zużytych, defektowych, brakujących, obecnie się wykreśla — to podana powyżej liczba faktycznemu stanowi biblioteki nie odpowiada.

Znaczniejsze w tym roku zakupione dzieła są: Fr. Terlikowski, Życie publiczne Rzymian i Greków. — Topolnicki Mapa do dziejów Polski, wyd. 2. Piotr Chmielowski, Kobiety Mickiewicza. — Szujski, Historia polska ser. II., tom 9. Szujski, Literatura i Krytyka. — Cegielski, Nauka przeżył, wyd. 5. — Petschenig, Q. Hor. Fl. Carmina selecta. — Ed. Knenen, Jungfrau von Orleans. — Düntzer, Erläuterungen zu deutschen Dichtern. — Prölsz, Erläuterungen zu ausl. Klassikern. — Iwan Müller, Handbuch der klass. Alterthums-wissenschaft, 6 tomów. — Hanik, Die galy. Elemente. — J. Classen, Thukydides, 5. tomów. — Beese, Lehrbuch der Physik. — Reidt, Anleitung zum math. Unterricht. — Huber Katechismus der Mechanik. — Wollweber, Globuskunde. — Academia Borussica: Aristoteles graece, 2. tomy; Scholia in Aristotelem; — Aristotelis opera; — Aristoteles latine. — Herm. Bonitz, Index aristoteles. — Breuer, Constructive Geometrie der Kegelschnitte. — Mansion Elemente der Theorie der Determinanten. — Schütz, a) Q. Hor. Fl. Episteln; b) Oden und Epoden; — c) Satiren. — Gerstner, Handbuch der Mechanik; — Kupfertafeln zum Handbuche der Mechanik; — Beer, die erste Theilung Pholens. — Prammer, C. J. Caes. Comm. de bello gallico. — Rutowski Statystyka.

B. Biblioteka uczniów otrzymała w tym roku: Jordan, Z boru i dworu. — A. Bronikowski, Powieści historyczne. — hr. Skarbek, Powieści polskie. — Stachurski, Opowieści stepowe. — Bernatowicz, Powieści. — Wojcicki, Zarysy domowe. — Wojcicki, Mazowieckie powiastki. — Wojcicki, Obrazki



starodawne. — Sienkiewicz, Pan Wołodyjowski. — Grażyna i Konrad Wallenrod z ilustracyami, Kossaka. — Zaleska, Przygody młodego podróżnika w Tatrach. — Neczuja Iwan, Istorja Rusy. — Werchratski Zadżumłenyj bat'ko, Słowacko. — Denys, Horbatyj. — Bajki Hlibowa. — Swyj, Bajki w nauku młodym i starym. — Cełewycz, Żyćie proświte-liw Sławian Kiryła i Metodia. — Ilornyckij, Orleańska di-wa. — Denys, Z różnych krajów i narodów. — Borakowski, Iz morja żytejskoho. — Borakowski, Zbirnyk dramatycznych tworiw. — Maślak, Poezyi. — Tołstoj, Książ serebrianyj. — Holzhausen, Der Amazonas. — Zörer, Österreichisches See-buch. — Zörer, Donauhort. — Zörer, Unter dem Kaiseradler. — du Nord, Aus der Kaiserstadt. — Zdekauer, von der Adria. — Kaiser, Egypten einst und jetzt. — Kaulen, Asyrien und Babylon. — Noč, die Fahrt der Sybille. — Noč, Am Hofe der Babenberger. — Noč, Die Pioniere der Unterwelt. — Danzer, Unter den Fahnen. — Penestorfer, Öster. Geschichte in Gedichten. — Kleist, Das Kätzchen von Heilbronn. — Göthes Clavigo — Kohn, Mickiewicz' Počtische Meisterwerke.

W darze otrzymała biblioteka: Wys. c. kr. Ministerstwo Wyznań i Oświaty nadesłało: a) ostatni rocznik wydawnictw wiedeńskiej c. kr. Akademii Umiejętności. b) Paulus de Lagarde, Librorum vet. test. canonicorum pars prior. — Wys. Wydział krajowy nadesłał dalszy ciąg Aktów grodzkich Wys. Rada szkol. Sprawozdanie za czas 1884—1888. — Autorowie i wydawcy szkolnych książek nadsyłali egzemplarze swoich dzieł, które oddawano do biblioteki biednych uczniów. Wys. c. kr. Namiestnictwo: Dziennik ustaw i rozporządzeń krajowych. — OO. Jezuci z Krakowa: Misye katol.

Czasopisma: Ateneum. — Muzeum. — Przewodnik bibliograficzny. — Gazeta lwowska. — Przewodnik naukowy. Verordnungsblatt des Ministeriums für Cultus und Unterricht. — Zeitschrift für österreichische Gymnasien. — Sirius, Zeitschrift für populäre Astronomie. — Zeitschrift für math. naturw. Unterricht. — Wochenschrift für Philologie—Zeitschrift für chemischen und physikalischen Unterricht.

## II. Gabinet fizyki.

Świder z dwiema kulami. — Pion stożkowy. — To-

czydło. — Podziałka rozsuwalna do mierzenia grubości ciał — Śródwaga. — Cyrkiel żelazny z miarą milimetrową. — Decimeter sześcienny z blachy, zawierający poszczególnych 1000 centymetrów sześciennych. — Kwadrant drewniany z Noniuszem. — Chandlera Chronodeik do obliczenia dokładnego czasu. — Cztery cewki dla prawa Ohma. — Laska Arona. — Biretka Mohra na 100c<sup>3</sup>. — Obciążki płaskie. — Skrzynka optyczna Macha. — Aparat Nörrenberga dla farb subj. — Model drutowy dla polaryzacji światła. — Dziesięć fotografów do scyoptikonu. —

### *III. Gabinet historii naturalnej.*

Brzuch z masy papierowej. — Żołądek osobno. — Nerka osobno. — Wszystkie te przyrządy dają się rozebrać na części.

### *IV.*

Dla nauki rysunków kupiono sześć zeszytów wzorów, dla nauki gimnastyki dziesięć par ciężarków.

### *Pieniężne stosunki szkoły.*

Datki na zbiory naukowe . . . . .	419 złr. — ct.
Wpisowe od 142 uczniów . . . . .	298 złr. 20 ct.
Za duplikaty świadectw . . . . .	10 złr. — ct.
Pozostałość kasowa z r. szk. 1889. . . . .	57 złr. 77 ct.
Razem . . .	<u>784 złr. 97 ct.</u>
Z tego wydano na bibliotekę . . . . .	471 złr. 35 ct.
na gabinet fizyki . . . . .	234 złr. 79 ct.
na gabinet hist. nat. . . . .	44 złr. 50 ct.
Razem . . .	<u>750 złr. 54 ct.</u>

Oplata szkolna wynosiła w całym roku 5370 złr., zapłaciło ją 352 uczniów.

Ośmiu uczniów pobrało stypendia w kwocie 1462 złr.

Dla biednych uczniów dał W.p. Florian Momocki	5 złr. — ct.
zaś W. Pan Radca Sądu, Hillbriecht w imieniu tow. muzyczn. jako część dochodu z koncertu	15 złr. — ct.
Puszka miała dochodu	95 złr. 40 ct.
	<hr/>
	115 złr. 40 ct.
Ponieważ wydano w ciągu roku kwotę.	37 złr. 71 ct.
Pozostaje na rok szkolny 1891.	77 złr. 69 ct.

---

Z utworzonej w r. 1887. przez podpisanego Dyrektora fundacyi im. Kopernika nadał tenże we wrześniu 1889. roku na mocy aktu fundacyjnego, zapomogę abiturientowi Kownickiemu Walerianowi w kwocie 20 złr. w. a. — zaś w br. szk. 1890. takąż kwotę abiturientowi Bieleckiemu Edwardowi.

---

## Klasyfikacya uczniów

przy końcu roku szkolnego 1890.

### *Klasa I A.*

- |                          |                         |
|--------------------------|-------------------------|
| Stopień celujący :       | 10. Gutkowski Wiktor    |
| 1. Dyki Aleksander       | 11. Karman Rafał        |
| 2. Kowalski Włodzimierz  | 12. Karpów Ludwik       |
| 3. Matłachowski Jan      | 13. Kowbasnyk Hilarion  |
| 4. Scherer Władysław.    | 14. Löbel Juda          |
| Stopień pierwszy:        | 15. Łoziński Kajetan    |
| 5. Bajcar Teofil         | 16. Monciebowicz Eugeni |
| 6. Białogórski Stanisław | 17. Rawicz Salomon      |
| 7. Buchowiecki Jan       | 18. Steiner Zygmunt     |
| 8. Fangor Stanisław      | 19. Teichman Mieczysław |
| 9. Florer Michał         | 20. Turski Maryan       |
|                          | 21. Wiehnanek Maryan.   |

### *Klasa I B.*

- |                      |                           |
|----------------------|---------------------------|
| Stopień celujący:    | 8. Brubacher Zygmunt      |
| 1. Bilecki Jan       | 9. Chałupa Grzegorz       |
| 2. Buchelt Teofil.   | 10. Dołżycki Karol        |
| Stopień pierwszy:    | 11. Fangor Tymoteusz      |
| 3. Bachmann Edward   | 12. Gottwald Mieczysław   |
| 4. Bachmann Henryk   | 13. Ilubowski Piotr       |
| 5. Bielski Władysław | 14. Kohlberger Mieczysław |
| 6. Błaszkiwicz Roman | 15. Kopaczyński Jan       |
| 7. Borkowski Stefan  | 16. Krupka Jan            |
|                      | 17. Kurzeja Jan           |



- |                           |                           |
|---------------------------|---------------------------|
| 18. Lochschmidt Jan       | 25. Szostkiewicz Jan      |
| 19. Makohoński Antoni     | 26. Toegel Eugeni         |
| 20. Modyczko Kazimierz    | 27. Wirski Stanisław      |
| 21. Momocki Maxymilian    | 28. Wittlin Nataniel      |
| 22. Paszczyński Stanisław | 29. Zauderer Jan          |
| 23. Plapler Azriel        | 30. Zieliński Jan         |
| 24. Siemiński Jan         | 31. Zieliński Mieczysław. |

### *Klasy II.*

Stopień celujący :-

1. Born Artur
2. Hajdukiewicz Michał.

Stopień pierwszy:

3. Burstyn Leibisch
4. Chomyk Włodzimierz
5. Eckert Ludwik
6. Faciewicz Julian
7. Gottwald Leopold
8. Gruszka Elias
9. Janowicz Hipolit
10. Jarymowicz Michał
11. Juński Czesław
12. Juński Stefan
13. Korduba Włodzimierz

14. Krynicki Włodzimierz
15. Kuliczkowski Michał
16. Malinowski Jędrzej
17. Maleńki Bazyli
18. Nawrocki Andrzej
19. Nutek Henryk
20. Padlewski Mieczysław
21. Piórkowski Kazimierz
22. Płoszczak Kajetan
23. Rabner Hermann
24. Sawczyński Michał
25. Strachanowski Jan
26. Trampler Adalbert
27. Turkiewicz Michał
28. Turkiewicz Stanisław
29. Widowski Kazimierz.

### *Klasa III.*

Stopień celujący :

1. Bobrowski Ludwik
2. Choraży Michał
3. Gelobter Szymon
4. Tańczakowski Jarosław
5. Wittlin Salamon
6. Żukrowski Antoni.

Stopień pierwszy:

7. Chimiakowski Jakób
8. Choma Paweł
9. Czartołomny Piotr
10. Czechowicz Mieczysław
11. Dochot Oktaw
12. Eisenklam Elias

13. Falk Chaim
14. Funkelstein Zimmel
15. Girzejewski Franciszek
16. Illebowicki Tytus
17. Jakubowicz Mikołaj
18. Jorkasch Józef
19. Kolarzowski Leon
20. Kopciuch Stefan
21. Kwieciński Roman
22. Lurie Aron
23. Marguljes Efraim
24. Mozer Emil
25. Myśliński Jan
26. Ogonowski Jan
27. Podsoński Jan

- |                           |                             |
|---------------------------|-----------------------------|
| 28. Rattner Jakób         | 35. Tereszczuk Adalbert     |
| 29. Rawicz Jakób          | 36. Topolnicki Jan          |
| 30. Saphier Szymon        | 37. Trusiewicz Zygmunt      |
| 31. Sokulski Jan          | 38. Turkiewicz Longin       |
| 32. Szłapak Michał        | 39. Bittner Mikołaj prywat. |
| 33. Tańczakowski Włodzim. | 40. Knybel Aleksander „     |
| 34. Teitelbaum Paweł      | 41. Knybel Stanisław „      |

### *Klasa IV.*

Stopień celujący :

1. Goldschlag Kasiel
2. Kuszniarz Stefan
3. Niebieszczański Miecz.
4. Wesołowski Eustachy.

Stopień pierwszy:

5. Baranowski Józef
6. Bermann Henryk
7. Bilski Mieczysław
8. Czachurski Adam
9. Falber Feibisch
10. Hillbriecht Alfred
11. Jasiński Stanisław
12. Jędrzejowicz Zdzisław
13. Jonas Jossel
14. Korytko Miron

15. Kozankiewicz Włodzim.
16. Kuryłowicz Mieczysław
17. Lichtgarn Dawid
18. Madeyski Maryan
19. Mark Dawid
20. Monciebowicz Bogdan
21. Monias Abraham
22. Nowakowski Stanisław
33. Ostrowski Witold
24. Pniewski Benedykt
25. Pohoriles Henryk
26. Streisand Chaskel
27. Supiński Jan
28. Tyczyński Stanisław
29. Wasyłyków Mikołaj
30. Wieliczkowski Włodzim.

### *Klasa V.*

Stopień celujący :

1. Scholz Józef.

Stopień pierwszy:

2. Bahrynowicz Roman
3. Butz Karol
4. Grossberg Saul
5. Kuśniarz Bazyli
6. Liellenfeld Maurycy
7. Nagaj Zygmunt
8. Seroiczowski Aleksan,

9. Szadkowski Piotr
10. Szczurowski Mikołaj
11. Ujejski Juliusz
12. Welz Bronisław
13. Ehrlich Jakób
14. Kocan Stanisław
15. Korzyński Michał
16. Leinwand Salamon
17. Przyszlak Michał
18. Zajęzkowski Wincenty
19. Zawadzki Ludwik.

*Klasa VI.*

- |                      |                           |
|----------------------|---------------------------|
| Stopień celujący :   | 10. Gurguła Włodzimierz   |
| 1. Bobowski Stefan   | 11. Hlebowicki Aleksander |
| 2. Piurko Michał.    | 12. Jurczyński Leon       |
| Stopień pierwszy :   | 13. Kolberger Emanuel     |
| 3. Baczyński Teodozy | 14. Ostachowicz Karol     |
| 4. Bartków Eustachy  | 15. Pajkusz Teodor        |
| 5. Bermann Juda      | 16. Rombach Mikołaj       |
| 6. Borzęcki Jan      | 17. Schenker Maurycy      |
| 7. Dyki Julian       | 18. Słoniewski Wiktor     |
| 8. Flach Henryk      | 19. Szostkiewicz Karol    |
| 9. Fried Aleksander  | 20. Wakalski Józef.       |

*Klasa VII.*

- |                           |                          |
|---------------------------|--------------------------|
| Stopień celujący :        | 15. Kłodnicki Feliks     |
| 1. Zaremba Emil.          | 16. Kopertyński Michał   |
| Stopień pierwszy :        | 17. Korduba Mieczysław   |
| 2. Barusiewicz Jan        | 18. Korotkiewicz Witold  |
| 3. Biłński Jan            | 19. Łepki Bogdan         |
| 4. Celler Juda            | 20. Majewski Mieczysław  |
| 5. Edelmann Samuel        | 21. Makohoński Eustachy  |
| 6. Friedmann Szymon       | 22. Marków Jacek         |
| 7. Gurguła Jarosław       | 23. Paprocki Michał      |
| 8. Gutkowski Aleksander   | 24. Rach Itzig           |
| 9. Herwy Emil             | 25. Spitzer Bolesław     |
| 10. Hlebowicki Sofron     | 26. Süssel Mechel        |
| 11. Janiszewski Jan       | 27. Swerhun Filip        |
| 12. Jaryczewski Sylwester | 28. Szymański Mieczysław |
| 13. Jędrzejowicz Tomisław | 29. Topperzer Edmund     |
| 14. Kessler Antoni        | 30. Wolfarth Zdzisław    |
|                           | 31. Zajączkowski Tytus.  |

*Examin dojrzałości.*

- |                           |                      |
|---------------------------|----------------------|
| Chlubne świadectwo otrz.: | Buchelt Zygmunt      |
| Dyki Józef                | Czechowicz Władysław |
| Stern Józef.              | Feller Aron          |
| Zł. dojrzałych uznani:    | Kwieciński Maryan    |
| Berezański Bazyli         | Kolmer Juliusz       |
| Bielecki Edward           | Majer Alfred         |

Perlmutter Adolf  
Gawacki Nestor ext.

Jełowicki Artur ext.  
Serafiński Artur „

Z tych abiturientów udają się na wydział teologiczny 5, na prawniczy 5, na medycynę 3, do akademii wojskowej 1.

W roku szkolnym 1883. było w pierwszej klasie zapisanych uczniów 69, zdało obecnie maturę 7!



# Wypadek klasyfikacji z końcem roku szkol. 1890.

W klasie	W ciągu r. szkol. było uczniów		Na końcu 2. półr. było uczniów		Na końcu drugiego półr. otrzymać klasę				W-dle wysuan. było uczniów publ. i pryw.		W-dle narod. było uczniów publ. i pryw.		Na nadolowiazkowe przedmioty uczęszczało:					Mieszkało w bursie	
	celującą	I.	poprawkę	II.	III.	rzym. kat.	grec. kat.	możeszow.	Polaków	Rusinów	Niemców	język ruski	śpiew	rysunki	kaligrafia	gimnastykę	hist. kraj.	Jaku-bowicz	ruskiej
I. a.	4	17	6 <sup>1</sup>	6	2	22	11	3	25	11	—	12	17	16	25	22	—	—	2
I. b.	2	29	6	6	1	37	5	2	36	5	3	7	20	16	26	31	—	7	—
II.	2	27	2	4 <sup>1</sup>	6	22	16	4	26	16	—	16	26	20	—	36	—	3	1
III.	6	32 <sup>3</sup>	2	4 <sup>1</sup>	—	24	13	11	35	13	—	13	14	10	—	23	31	5	7
IV.	4	25 <sup>1</sup>	8	3 <sup>1</sup>	2	20	12	12	29	12	3	12	12	14	—	9	40	1	5
V.	1	11	8	7	4	11	14	6	17	14	—	14	8	2	—	14	—	2	2
VI.	2	18	5	8	1	13	16	5	16	16	2	15	16	—	—	17	34	1	3
VII.	1	30	6	5	—	20	14	8	28	14	—	15	16	—	—	2	41	2	2
VIII.	1	20	6	2	—	15	9	5	20	9	—	9	—	—	—	—	—	5	3
<b>Razem</b>	23	309 <sup>1</sup>	49 <sup>1</sup>	45 <sup>1</sup>	16	184	110	56	232	110	8	103	129	78	51	154	146	26	25
		342 <sup>1</sup>		342 <sup>1</sup>		350	350		350	350		661						51	

Z powyżej klasyfikowanych uczniów miało:

po lat	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	Razem
W klasie I. a.	9	8	7	7	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	36
„ I. b.	8	11	10	6	7	2	—	—	—	—	—	—	—	—	44
„ II.	—	14	12	11	2	2	—	1	—	—	—	—	—	—	42
„ III.	—	—	18	11	12	5	1	—	1	—	—	—	—	—	48
„ IV.	—	—	2	5	10	10	10	5	2	—	—	—	—	—	44
„ V.	—	—	—	2	5	6	9	5	2	1	—	1	—	—	31
„ VI.	—	—	—	—	2	8	7	10	3	2	2	—	—	—	34
„ VII.	—	—	—	—	—	—	5	12	10	6	4	3	2	—	42
„ VIII.	—	—	—	—	—	—	2	6	5	5	2	4	3	2	29
Razem	17	33	49	42	41	35	31	39	23	14	8	8	5	2	350

Wedle stanu było synów księży 54, właścicieli dóbr 33, nauczycieli 17, urzędników publicznych 62, urzędników prywatnych 46, lekarzy 11, adwokatów i notariuszów 3, przemysłowców 66, wieśniaków 41, sług 17.

## Ogłoszenie.

---

Zapisy odbędą się 29., 30. i 31. sierpnia; examina poprawcze i wstępne 1., 2. i 3. września.

Uroczyste wstępne nabożeństwo dnia 3. września o godzinie  $\frac{1}{2}$  do 9. rano.

Z innych zakładów przybywający uczniowie mają przedłożyć przy zapisie metrykę i ostatnie świadectwo; gdyby zaś przez dłuższy czas do szkół nie uczęszczali, mają się prócz tego wykazać świadectwem moralności. Przy zapisie płać wpisowe w kwocie 2 złr. 10 ct. w. a. — jeżeli nie są uwolnieni od opłaty szkolnej; — i 1 złr. w. a. na zbiory naukowe.

Opłata szkolna w kwocie 15 złr. w. a., ma być do 15. października uiszczona.

W Brzeżanach 15. lipca 1890.

*Mateusz Kurowski*

*Dyrektor c. kr. Gimnazjum.*

## Przepisy karności

dla uczniów c. kr. gimnazjum w Brzeżanach.

---

§. 1. Uczeń przyjęty do gimnazjum, obowiązany jest wykonywać bezwarunkowo rozkazy Dyrektora i nauczycieli, okazywać im zawsze i wszędzie rzetelne uszanowanie, oddawać się naukom szczerze i gorliwie, w ogólności sprawować się w szkole i poza szkołą przyzwoicie i przykładowie.

§. 2. Ktokolwiek życzy sobie naukę w gimnazjum rozpocząć lub dalej pobierać, powinien w trzech ostatnich dniach miesiąca sierpnia uzyskać przyjęcie do zakładu.

§. 3. Uczniowi nie wolno ani jednej godziny szkolnej opuścić z niedbalstwa. W razie przewidzianej przeszkody w uczęszczaniu do szkoły ma uczeń wyjednać sobie u gospodarza klasy uwolnienie od lekcji szkolnych. Jeżeli zaś przeszkoda nie jest przewidziana, natenczas ma jak najrychlej uwiadomić o tem gospodarza klasy, a za powrotem do szkoły, usprawiedliwić się za pomocą wiarygodnego świadectwa.

§. 4. Uczeń przyjęty na początku roku na naukę przedmiotów nadobowiązkowych, obowiązany jest na nią uczęszczać z równą ścisłością, jak na lekcje przedmiotów obowiązkowych.

§. 5. Uczeń, który przez ośm dni bez zawiadomienia gospodarza klasy szkołę opuści, zostanie z katalogu wykreślony.

§. 6. Do izb szkolnych, które otwiera się na kwadrans przed rozpoczęciem lekcji, wstępują uczni-



wie z odkrytą głową i mają na przeznaczonych miejscach w spokoju, zajęci przygotowaniem się do lekcji, oczekiwać nadejścia profesora, okazując mu przy wejściu i odejściu swe uszanowanie przez powstanie ze swych miejsc. W ten sam sposób powinni okazywać swe uszanowanie, kiedy do klasy wchodzi dyrektor lub który z nauczycieli zakładu, albo osoba, której należy się podobne uszanowanie.

§. 7. Na schludne ubranie i przyzwoite zachowanie się, jako zewnętrzne oznaki dobrego wychowania, powinni uczniowie szczególną zwracać uwagę. Z równą starannością czuwać powinni nad czystością i czystością wszelkich rzeczy szkolnych.

§. 8. Wszelkie uszkodzenie budynku szkolnego i jego sprzętów, tudzież przyrządów naukowych, jest zakazane. Uszkodzenie takie pociąga za sobą wynagrodzenie szkody; a jeżeli stałoby się z umysłu, pociągnie za sobą jeszcze nadto karę odpowiednią.

§. 9. Każdy uczeń powinien się zaopatrzyć na wszystkie lekcye w rzeczy do nauki szkolnej potrzebne. Nie wolno zaś przynosić ze sobą do szkoły przedmiotów do nauki szkolnej nie potrzebnych.

§. 10. Żadnemu uczniowi nie wolno samowolnie zmieniać miejsca, wyznaczonego mu przez gospodarza klasy.

§. 11. Podczas lekcji należy nie tylko unikać wszystkiego, coby mogło nauce przeszkadzać, lecz owszem należy zwracać na nią największą uwagę i bezwarunkowo wykonywać wszystko, cokolwiek profesor uzna za stosowne.

§. 12. Wywoływanie uczniów z klasy podczas nauki szkolnej przez innych uczniów jest zakazane.

§. 13. Wychodzić uczniom z klasy podczas lekcji szkolnych wolno tylko w wyjątkowych wypadkach za zezwoleniem profesora.

§. 14. Podczas pauzy między lekcyami nie wol-

no uczniom opuszczać zabudowania szkolnego.

§. 15. Po ukończeniu lekcyj szkolnych i po odmówieniu modlitwy opuszczać mają uczniowie izby szkolne z zachowaniem wszelkiej przyzwoitości. — Tłumne i hałaśliwe skupianie się przed budynkiem szkolnym jest zakazane.

§. 16. Uczniowie katolicy obowiązani są brać udział we wszystkich przepisanych ćwiczeniach religijnych. W wypadkach wyjątkowych uwalnia od stałego udziału w nabożeństwie ks. katecheta w porozumieniu z dyrektorem.

§. 17. Uczniowie nie pobierający nauki religii w zakładach, obowiązani są przed końcem każdego półrocza wykazać się świadectwem, że naukę religii pobierali.

§. 18. Rodzice uczniów zamiejscowych powinni zakładowi podać do wiadomości nazwisko osoby, której poruczają w swém imieniu nadzór nad synem. O każdej zmianie odpowiedzialnego nadzorcę i mieszkania powinni bezzwłocznie uwiadomić gospodarza klasy.

§. 19. Grono nauczycielskie ma prawo z ważnych powodów żądać od rodziców zmiany odpowiedzialnego nadzorcę, a jeżeli temu żądaniu nie stanie się zadość, powziąć uchwałę wykluczenia ucznia z zakładu.

§. 20. Żadnemu uczniowi nie wolno mieszkać bez nadzoru starszej osoby.

§. 21. Uczniowie gimnazyalni nie mogą być odpowiedzialnymi nadzorcami innych uczniów; nie mogą więc wobec nauczycieli jako tacy występować.

§. 22. Wszystkim nauczycielom zakładu winien uczeń, jako swym bezpośrednim przełożonym, okazywać szczególny szacunek i poważanie.

§. 23. Uczniom nie wolno urządzać żadnych uroczystości lub owacyj swym przełożonym. Grono

nauczycielskie zastrzega sobie wyraźnie, aby żadnemu z nich, czy to na imieniny, czy to przy innej sposobności, nie składano żadnych podarunków i zakazuje w tym celu wszelkich składek między uczniami.

§. 24. Uczniowie powinni między sobą zachowywać się zgodnie, po przyjacielsku i po koleżeńsku. Surowo zabronione jest wszelkie wyszydzanie wyznania religijnego, narodowości, zatrudnienia, albo fizycznych lub duchowych ułomności współuczniów.

§. 25. Wszelkie uchybienie przeciw przyzwoitości i moralności, szczególnie zaś obcowanie z osobami niemoralnymi, bezbożnymi a zwłaszcza z wykluczonymi uczniami, jest surowo zabronione.

§. 26. Czytanie czasopism politycznych, książek niemoralnych i niereligijnych, równie wypożyczanie książek z prywatnych czytelni surowo jest wzbronione. Książek stosownych do lektury domowej dostarcza uczniom biblioteka szkolna.

§. 27. Przywłaszczanie sobie cudzych rzeczy, mianowicie książek, zeszytów, lub innych przyborów szkolnych, choćby najmniejszą wartość mających, będzie jak najsurowiej karane.

§. 28. Żadnemu uczniowi nie wolno własnych prac literackich ogłaszać drukiem bez wyraźnego zezwolenia dyrektora.

§. 29. Uczniom nie wolno pomiędzy sobą zakładać stowarzyszeń, ani należeć do jakiegokolwiek stowarzyszenia, ani też nosić żadnych tego rodzaju oznak.

§. 30. Odwiedzanie szynkowni, kawiarni, piwiarni, kręgielni jest uczniom bezwarunkowo zakazane. Odwiedzanie cukierni i traktyerni dozwolone jest tylko w towarzystwie rodziców. Również zakazane są wszelkie po domach schadzki na gry w karty, bilard, kręgle lub inne zabawy, pociągające za sobą stratę czasu lub pieniędzy.

§. 31. Uczęszczanie do teatru lub na inne tego rodzaju widowiska, dozwolone jest uczniom niższego gimnazjum tylko w towarzystwie starszych osób.

§. 32. Bezwzględnie wzbronione jest uczęszczanie na publiczne bałe i publiczne zabawy z tańcami, tudzież na zabawy i zebrania urządzone szkołach tańców poza godzinami lekcyj tańców, w których pobieranie uczniom nie jest wzbronione; natomiast wolno jest uczęszczać na zabawy w domach prywatnych w towarzystwie rodziców lub osób starszych, o ile dyrektor nie uzna za potrzebne uczynić w tej mierze pewnych zastrzeżeń.

§. 33. Palenie tytoniu i cygar jest uczniom zakazane.

§. 34. Chodzenie z laskami jest zabronione. — Chodzenie po ulicach w godzinach wieczornych, wyjąwszy nadzwyczajne wypadki, tudzież beczynne i próżniacze wałęsanie się w ogólności, jest zabronione. Od miesiąca września do maja nie wolno uczniom po godzinie 8., od maja zaś po godz. 9., chodzić po ulicy.

§. 35. Uczniom nie wolno przysłuchiwać się posiedzeniom sądów przysięgłych, wyjąwszy, jeżeli sąd zawezwie ucznia na świadka.

§. 36. Bez uwiadomienia i pozwolenia dyrektora nie wolno uczniom robić pomiędzy sobą żadnych składek pieniężnych.

§. 37. Uczeń występujący z zakładu obowiązany jest uwiadomić o tém dyrektora i zwrócić wszystkie książki wypożyczone z biblioteki szkolnej. Świadcetwo odejścia wyda się tylko na wyraźne życzenie rodziców lub opiekunów ucznia.

§. 38. Uczeń opuszczający zakład przed odbyciem kary, nie otrzyma świadectwa odejścia.

§. 39. Każde przekroczenie niniejszych przepisów karności pociągnie za sobą karę, która w mia-

re przewinienia może się stopniować od nagany w cztery oczy aż do wykluczenia ucznia ze wszystkich zakładów naukowych Państwa.

## **Dodatek.**

§. 40. Żadnemu uczniowi, dotkniętemu chorobą zaraźliwą (świerzbem, zapaleniem ócz, ospą, szkarlatyną, odrą, kokluszem, dyfteryą i t. d.) nie wolno tak długo uczęszczać do szkoły, dopóki nie wykaże się świadectwem lekarskim, że jego powrót do szkoły nie zaszkodzi innym uczniom.

§. 41. Uczniom, którzy są wprawdzie zdrowi, jednakże zostają w bezpośredniej styczności z osobą, dotkniętą chorobą zakaźną, mianowicie ospą, szkarlatyną, dyfteryą i tyfusem, nie wolno chodzić do szkoły tak długo, dopóki niebezpieczeństwo zakażenia nie będzie usunięte, — co winno być stwierdzone świadectwem lekarskim.

§. 42. Zabrania się uczniom jak najostrzej wchodzenia do pomieszczeń, w których panują choroby zakaźne.

§. 43. Młodzieży szkolnej nie wolno gremialnie brać udziału w pogrzebie osób zmarłych na chorobę zakaźną.



